

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

4/2014

Kuinka edistää

eettistä ja
compliance
-ajattelua ?

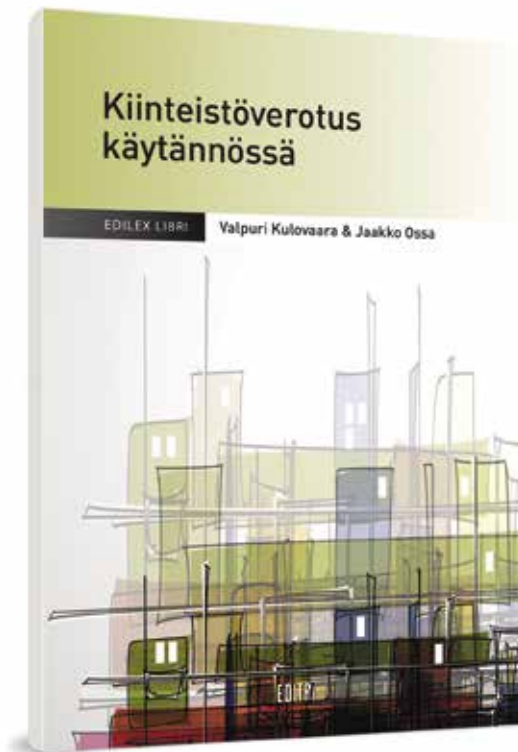
38

IFRS 15

18

Tilintarkastusala uskoo tulevaisuuteen

Kiinteistöverotus käytännössä

VALPURI KULOVAARA, JAAKKO OSSA

Käytännönläheinen kommentaariteos kokoaa yhteen kiinteistöverotusta koskevan tiedon sekä valottaa monia verovelvollisen kannalta tulkinnanvaraisia kysymyksiä. Teoksessa tarjotaan konkreettisia ohjeita ja kuvauksia kiinteistöverotuksesta.

Vuonna 2012 voimaan tullut kiinteistöverotuksen ilmoitusmenettelyä koskeva uudistus toi vastuun verovelvolliselle, jolloin mahdollisella ilmoittamatta jättämisellä on rangaistuksellisesti ja näin myös rahallisesti suuret seuraukset. Tehdyt ratkaisut vaikuttavat kiinteistöverotuksessa tulevinakin vuosina, ja useissa tilanteissa on riski, että virheet kertautuvat muodostaen usein merkittävän kustannuserän.

NOIN 300 SIVUA • 125 EUROA
ILMESTYY JOULUKUUSSA 2014.

Arvonlisäverotus 2014

Käytännönläheisessä käsikirjassa on perusteellinen tieto arvonlisäverolain soveltamisesta. Teoksessa käsitellään pykäläjärjestyksessä koko arvonlisäverolaki. Kirjassa selvitetään, miten lain säännökset vaikuttavat eri liiketapahtumiin käytännössä.

1000 SIVUA • 123 € • KESTOTILAUKSENA 110,70 €
ILMESTYNYT KESÄKUUSSA 2014.
MYÖS SÄHKÖISENÄ: EDILEX.FI/EDILEX-PALVELUT

Elinkeinoverotus 2015

Erinomainen apuväline elinkeinoverotuksen konkreettisten ongelmien ratkaisuun. Kirjan laajaan aihepiiriin kuuluvat esimerkiksi tilinpäätöksen verosuunnittelu, osingonjako, yrityskaupat, sukupolvenvaihdos ja kansainvälinen verotus.

800 SIVUA • 123 € • KESTOTILAUKSENA 110,70 €
ILMESTYY JOULUKUUSSA 2014.
MYÖS SÄHKÖISENÄ: EDILEX.FI/EDILEX-PALVELUT

HAASTATTELUSSA

8 **RAIJA-LEENA HANKONEN, JUHA-PEKKA KEIMMO, KIM KARHU, JAAKKO HIRVOLA, HANNU RIIPPI, JARI MIIKKULAINEN ja TOMI PITKÄNEN**

26 **W. ROBERT KNECHEL**
Kasvava sääntely voi heikentää tilintarkastuksen laatua

27 **WENDY GREEN**
Vastuuraportoinnin varmennus avaa uusia uria

TILINPÄÄTÖS

18 **TIMO IHAMÄKI:** Uusi IFRS 15

TILINTARKASTUS

34 **NINA SORMUNEN:** Konkurssia edeltävä toiminnan jatkuvuuden arviointi Pohjoismaissa

46 **PAULI VAHTERA:** Tehokas pk-yrityksen tilintarkastus

50 **MIKKO KINNANEN:** Ulkoistettujen palvelujen varmennus ja raportointi

CORPORATE GOVERNANCE

38 **NIINA RATSULA:** Eettisen ja compliance-ajattelun kivijalkaa rakentamassa

SISÄINEN TARKASTUS

42 **KARI STORCKOVIUS:**
Hyvinvointilääkettä eettisiin vaipeihin

YHTIÖOIKEUS

28 **MIKKO REINIKAINEN, MILLA KOKKOLEHTINEN:** Muutosehdotuksia osakkeenomistajan oikeudet -direktiiviin

Muutoksia myyntituottojen kirjanpitokäsittelyyn **18**

Tilintarkastus-yhteisöjen toimitusjohtajat

uskoavat alan ja ammatin vetovoimaan sääntelypaineista huolimatta. **8**

AJANKOHTAISTA

5 Luonnos hallituksen esitykseksi tilintarkastajajärjestelmän muuttamisesta

6 NRF:n hanke: Pohjoismainen standardi pk-yritysten tilintarkastukseen

16 Sisäiset tarkastajat: Kuntalakiin ohjaava säännös sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

24 Murros ja mahdollisuus puhuttivat

VAKIOPALSTAT

7 **PÄÄKIRJOITUS:** Järjestelmä uudistus jäämässä puolitiehen

17 **OLAVI ALA-NISSILÄ:** Giant killing -asennetta kansantalouden talkoisiin

22 **KIRJOISSA JA KANSISSA**

32 **PYKÄLÄPILOTTI**

33 **VEROTUKSEN VIISARIT – PAULI K. MATTILA:** Askel eteen, ja toinen taakse

Kasvuyrityksissä mennään korkeammalla sykkeellä

Varsin jähmeää kuvaa yrityskenttämme työllistämiskyvystä piirtävä Evan analyysi "Kuka Suomessa kasvaa" sisältää myönteistäkin kerrottavaa teollisen murroksen taitekohdasta. Ulkomaisten investointihankkeiden määrä kasvoi maassamme viime vuonna Euroopan ennätysvauhtia. Kärkipaikalle on kivuttu myös kasvuyritysten riskisijoituksissa verrattaessa investointien määrää BKT:een. Kasvuyrityksiimme tehdyt venture-sijoitukset nousivat reilusti alle 100 miljoonasta 135 miljoonaan euroon viime vuonna.

<http://www.etla.fi/julkaisut/kuka-suomessa-kasvaa-2/>

KUVA: MVphotostock

Luonnos hallituksen esitykseksi TILINTARKASTAJAJÄRJESTELMÄN MUUTTAMISESTA

Monivuotinen hanke tilintarkastajien hyväksymis- ja tutkintojärjestelmän sekä valvontajärjestelmän uudistamiseksi nyt kähti eteenpäin. Työ- ja elinkeinoministeriön luonnos hallituksen esitykseksi tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi oli elokuussa lausuntokierroksella.

Perustutkinto ja kaksi erikoistumistutkintoa

Yksityisen ja julkisen sektorin tutkintojärjestelmät on tarkoitus yhdistää ja alalle tulisi yhteinen perustutkinto (HT-tilintarkastaja). Lisäksi olisi mahdollista suorittaa kaksi erikoistumistutkintoa, joita ovat yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön tilintarkastajan erikoistumistutkinto (KHT-tilintarkastaja) ja julkishallinnon ja -talouden erikoistumistutkinto (JHT-tilintarkastaja). Perustutkinnon ja erikoistumistutkinnon voisi suorittaa yhdellä kertaa.

Tilintarkastajan yleisiin hyväksymisvaatimuksiin sekä tutkintoihin pääsyvaatimuksiin ei juurikaan ehdoteta muutoksia. Perustutkintoon hyväksymisen edellytyksenä oleviin oikeustieteen opintoihin lisättäisiin vaatimus rikosoikeuden opinnoista siltä osin kuin ne ovat tilintarkastajan tehtävän kannalta olennaisia.

Vaatus liittyy ehdotukseen tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta sääntöjen ja määräysten rikkomisesta. JHT-tilintarkastajan erikoistumistutkintoon hakeutuvalla vaadittaisiin julkishallinnon ja -talouden opintoja, jotka voisi kuitenkin korvata julkissektorin käytännön kokemuksella.

Tilintarkastajien valvonta uudelle viranomaiselle

Kaikkien tilintarkastajien valvonta ehdotetaan keskitettäväksi Tilintarkastusvalvontaan, joka olisi osa Patentti- ja rekisterihallitusta. Tilintarkastusvalvonnassa toimisi virkamiesyksikkö sekä valtioneuvoston nimittämä ratkaisutoiminnassaan itsenäinen Tilintarkastuslautakunta. Nykyiset valvontalautakunnat ehdotetaan lakkautettavaksi.

Tilintarkastusvalvonnan tehtävät

Tilintarkastusvalvonnalle siirtyisi nykyisten valvontalautakuntien tehtävät, jotka jakautuisivat tilintarkastuslautakunnalle ja virkamiesyksikölle. Tilintarkastuslautakunnan tehtävänä olisi mm. varoituksen ja huomautuksen määrääminen sekä hyväksymisen peruuttaminen, tilintarkastuksen yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta (mm. hyvä tilintarkastustapa ja kansainvälisten tilintarkastusstandardien soveltaminen) sekä uhkasakon asettaminen, jos tilintarkastaja laiminlyö velvollisuuksiensa noudattamista.

Tilintarkastuslautakunta myös ratkaisisi oikaisuvaatimukset Tilintarkas-

tusvalvonnan päätöksistä. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta ja hallinto-oikeuden päätöksestä puolestaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Virkamiesyksikön tehtävänä olisi mm. hyväksyä tilintarkastajat (ml. tutkinnot), laadunvalvonta, valvoa, että tilintarkastajat toimivat tilintarkastuslain ja JHTT-lain mukaisesti sekä valvoa, että tilintarkastajat ylläpitävät ammattitaitoaan ja säilyttävät hyväksymisen edellytykset.

Tilintarkastajat jätettäisiin päätöksenteon ulkopuolelle

Ehdotuksen mukaan tilintarkastuslautakunnan jäseneksi ei voitaisi valita hyväksyttyä tilintarkastajaa, tilintarkastusyhteisön osakasta tai vastaavassa asemassa olevaa taikka tilintarkastusyhteisön hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsentä. Säännös perustuu uudistettuun tilintarkastusdirektiiviin ja uuteen EU:n tilintarkastusasetukseen, jotka eivät salli tilintarkastajien osallistumista valvontaviranomaisen päätöksentekoon. Tilintarkastuslautakunnan alaisuuteen voitaisiin kuitenkin tarvittaessa perustaa asiantuntijajoukkoja ja lautakunta voisi kuulla tilintarkastajia asiantuntijoina.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syyskaudella 2014 ja uuden tilintarkastuslainsäädännön ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2016 alusta. □

Mirja Fraktman

tilintarkastusasiiantuntija
KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry

NRF:n hanke

– pohjoismainen standardi pk-yritysten tilintarkastukseen

TOIMIVATKO YRITYKSESI HÄLYTYSKELLOT?

Yrityksen maksukyky Arviointi ja ennakointi

UUTUUS!

Muuttuva yritysmaailma asettaa maksukyvyn arvioinnille yhä uusia haasteita. Toimivat hälytysjärjestelmät ovat olennainen osa yritysten riskienhallintaa.

Syksyn uutuskirja antaa työkaluja arvioinnin ja päätöksenteon tueksi. Prof. Teija Laitisen ja prof. Erkki K. Laitisen teos pohjautuu uusimpaan tutkimustietoon ja tuoreeseen aineistoon suomalaisyrityksistä.

Kirja tai e-kirja 76,50 €

Lisätiedot ja tilaukset
khtmedia.fi/julkaisut
Tilaukset myös:
kustannus@kht.fi
puh. 09 7552 2020

KHT-MEDIA

EI-LISTATTUJEN Pohjoismaissa toimivien yritysten tilintarkastukseen halutaan luoda oma standardi. Suomen, Ruotsin, Tanskan ja Norjan tilintarkastajayhdistykset ovat käynnistäneet kattojärjestössään NRF:ssä (Nordiska Revisorsförbundet) hankkeen standardin laatimiseksi pk-yritysten tilintarkastuksiin.

Pohjoismaisen Tilintarkastajaliiton jäsenyhdistyksiin Islanti mukaan lukien kuuluu lähes 16 000 tilintarkastajaa. Standardihankkeessa mukana oleville maille on yhteistä se, että yrityskenttä on pienyritysvaltainen tilintarkastusvelvollisuuden rajojen jäädessä matalammaksi kuin monessa muussa EU-maassa.

Projektin pontimena on vastata pienten ja keskisuurten tilintarkastusyhteisöjen suunnalta ilmaistuun tarpeeseen saada erillinen standardi pk-yritysten tilintarkastuksiin. Myös Suomessa lakisäätöistä tilintarkastusta ohjaavat kansainväliset ISA-tilintarkastusstandardit, mutta niiden soveltaminen ei-listattujen pk-yritysten tilintarkastuksessa on usein koettu raskaaksi ja byrokraattiseksi mm. laajojen dokumentaatiovaatimusten takia.

Yhteispohjoismaisen hankkeen ajoitus osuu ajankohtaan, jolloin Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa on ryhdytty valmistelemaan EU:n uuden tilintarkastusdirektiivin ja -asetuksen kansallista täytäntöönpanoa. Direktiiviin kirjattu jäsenvaltiooptio antaa mahdollisuuden ISA-standardien suhteelliseen soveltamiseen pienten yritysten tilintarkastuksissa. Pk-standardihanketta halutaan kuitenkin viedä eteenpäin, koska ISA:n suhteellista soveltamista koskevista kansallisista ratkaisuista ei ole vielä tietoa eikä saatavilla myöskään ole suhteellista soveltamista koskevaa virallista ohjeistusta.

Pk-standardin laatimiseen arvioidaan kuluvan vähintään kaksi vuotta. Onnistumisen edellytyksenä NRF:n mukaan on koko alan sitoutuminen rohkeaan uutta luovaan projektiin, jossa tarvitaan myös valvojien, lainsäätäjien ja IAASB:n täysmittainen tuki.

ISA-standardien valmistelusta vastaava IAASB on jo ilmoittanut asettavansa tarkkailijan pohjoismaisen pk-tilintarkastusstandardihankkeen seuraamiseksi. □

BALANSSI

Julkaisija

Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus

Päätöimittäjä Tarja Svili
(09) 694 4064
tarja.svili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A, 4. krs,
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto

Eero Suomela, puheenjohtaja
Jani Heikkala
Leena Romppainen
Pontus Troberg
Tarja Svili

Ulkoasu ja taitto

Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys

Lehti ilmestyy v. 2014 kuusi kertaa.
Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %),
irtonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset

toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti

ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka

Forssa Print Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuvat

Shutterstock, Veikko Somerpuro

Järjestelmäuudistus jäämässä puolitiehen

YHTENÄISYYS ja selkeys asetettiin päätavoitteiksi, kun tilintarkastajajärjestelmän kokonaisuudistusta kuusi vuotta sitten ryhdyttiin valmistelemaan. Lausuntokierroksella äskettäin käynyt TEM:n luonnos järjestelmäuudistusta koskevaksi hallituksen esitykseksi jättää kuitenkin toivomisen varaa selkeyden ja yhtenäisyyden osalta.

Eväitä tilintarkastusta koskevan kansallisen sääntelyn yhtenäistämiseksi luonnoksesta löytyy. Ehdotuksesta on tunnistettavissa yhteinen tahtotila harmonisoida niin yksityiselle kuin julkisellekin sektorille tarjottavat tilintarkastuspalvelut yhdeksi, saman lain alla toteutettavaksi tilintarkastukseksi, jonka valvonnasta yksi viranomaisella vastaa.

Ehdotukseen kuitenkin sisältyy erilliset julkisen sektorin tilintarkastusta koskevat säädökset, joten harmonisointiponnistus ei valitettavasti kanna ihan loppuun saakka. Alan yhteisenä pitkän tähtäimen intressinä tulisi silti pitää sitä, että tilintarkastuspalveluista kokonaisuutena säädettäisiin yksiselitteisesti yhdessä laissa. Tärkeintä onkin jatkaa vuoropuhelua ja työtä tämän tavoitteen saavuttamiseksi, vaikka aika nyt ei näytäkään olevan kypsä harmonisoinnin loppuun viemiseksi.

Ehdotettu marssijärjestys uudistuksen toteuttamiseksi herättää kysymyksiä. Tiedossa on, että samanaikaisesti järjestelmäuudistuksen kanssa valmistellaan tilintarkastuslakiin uusia muutoksia, kun samalla käynnistämässä ovat myös valmistelut EU:n tilintarkastusdirektiivin ja -asetuksen vaatimusten kansallisesta täytäntöönpanosta.

Lisäkysymyksiä herättää tilintarkastajalle ehdotettava ilmoitusvelvollisuus havaituista säännösten vastaisesta toiminnasta. Osana harmaan talouden torjuntaa ne halutaan Suomessa voimaan jo vuoden 2015 alusta sisällöltään huomattavasti laajempina kuin muissa EU-maissa. Ja paljon muita jäsenmaita tiukemmassa aikataulussa. Säännösten tarpeellisuutta punnittaessa on hyvä muistaa, että lainmukaisuus on eräs tilintarkastuksen lähtökohta, joten kannanotot lainvastaisen käytäntöjen eliminoimiseksi liiketoiminnasta ovat jo nykyisellään osa tilintarkastusta.

Tilintarkastajien valvonnan keskittämistä Patentti- ja rekisterihallitukseen koskevat säännösehdotukset näyttävät selkeiltä. Muutoin loogiselta vaikuttavaan esitykseen sisältyy kuitenkin kysymysmerkki, kun Finanssivalvonnalle ehdotetaan oikeutta tutkia, onko tilintarkastaja toiminut ammatinharjoittamista koskevien säästöjen mukaisesti.

Tilintarkastajien näkökulmasta on selvä, että kaiken ammatinharjoittamiseen liittyvän tutkimuksen tulee tapahtua keskitetysti eikä tilinpäätösvalvonnasta vastaavalle viranomaiselle tule antaa roolia tilintarkastuksen suorittamiseen liittyvien kysymysten arvioinnissa puhumattakaan siitä, että se voisi ehdottaa kurinpäätöksiä toimenpiteitä.

Maassamme toimii runsaat 1 600 tilintarkastajaa. Tämä ja tilintarkastusmarkkinamme pienuus tulisi pitää kirkkaana mielessä järjestelmäuudistuksen jatkokäsittelyssä, jotta asiantuntija-ammatin status jatkossakin pidetään korkealla ja ala houkuttelevana.

TARJA SVILI

päätöimittäjä
tarja.svili@balanssilehti.fi

KUVA: ALLANI LEPPIKON

Uudistus muokkaa markkinaosuuksia

TEKSTI / MATTI REMES KUVAT / VEIKKO SOMERPURU, SHUTTERSTOCK

Tilintarkastusyhteisöjen toimitusjohtajat arvioivat uuden EU-sääntelyn heiluttavan jatkossa alan markkinaosuuksia ja tasoittavan pelikenttää neljän suuren ja muiden yhteisöjen välillä. Tilintarkastusammatin vetovoimaisuuden ja arvostuksen uskotaan vahvistuvan.

EU-SÄÄNTELYUUDISTUS

★ Tilintarkastusdirektiivin muutokset sekä uusi PIE-asetus tuo merkittäviä muutoksia erityisesti yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE) ja listayhtiöiden tilintarkastukseen.

Uusien säännösten keskeisin muutos on, että PIE-yhteisöjen (lähinnä pankit, vakuutusyhtiöt ja listayhtiöt) on vaihdettava tilintarkastusyhteisöä vähintään

kymmenen vuoden välein. PIE-tilintarkastusasiakkaille tarjottaviin muihin palveluihin (esim. verokonsultointi) tulee rajoituksia. Jatkossa muiden sallittujen palvelujen tarjoaminen rajoitetaan 70 prosenttiin tilintarkastuspalkkiosta.

EU-jäsenmailla on 17.6.2016 saakka aikaa saattaa uuden sääntelyn vaatimukset osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jä-

senmaille on annettu hieman kansallista liikkumavaraa soveltaa uusia EU-säännöksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö perustaa työryhmän valmistelemaan EU-säädösten täytäntöönpanoa. KHT-yhdistyksen EU-projektiryhmä jatkaa direktiivin ja asetuksen analysointia ja valmistele yhdistyksen kantoja niihin.

Asiakasosaamisen merkitys kasvaa

KPMG Suomen toimitusjohtaja **Raija-Leena Hankonen** sanoo, että uuden EU-sääntelyn edellyttämä tilintarkastusyhteisön pakkorotaatio tulee ajan-kohtaiseksi joidenkin pitkäaikaisten PIE-asiakkaiden kohdalla.

– Asiakkaat toki päättävät itse, haluavatko he tehdä muutoksia nopeasti vai hyödyntää rotaatioon liittyvät siirtymä-ohjeet, hän huomauttaa.

Toisaalta Hankonen uskoo, että KPMG pystyy pitämään suhteet vahvoina nykyisiin asiakkaisiinsa, vaikka tarjottavissa palveluissa tapahtuisikin muutosta. Hän ennakoii myös asiakaskunnan kasvavan, kun yhtiöt alkavat ostaa palveluita nykyistä useammalta tarjoajalta.

– Tarjoamiemme vero- ja neuvontapalveluidemme ansiosta löydämme varmasti jatkossakin osa-alueita, joissa voimme olla avustamassa niitä asiakkaitamme, joiden tilintarkastus siirtyy meiltä rotaatiosäännösten takia toisaalle. Asiakasosaamisen merkitys asiaosaamisen rinnalla kuitenkin kasvaa uudistuksen myötä, Hankonen toteaa.

Hankosen mielestä on myös tärkeää muistaa, että jatkossakin on paljon niin sanottuja sallittuja palveluita, joita PIE-yhteisöt saavat ostaa tilintarkastusyhteisöltään 70 prosentin palkkiokaton puitteissa.

– Monien sallittujen palveluiden hankkiminen tutulta tilintarkastusyhteisöltä voi olla käytännössä nopeinta ja helpointa. Uskon PIE-asiakkaiden käyttävän tätä mahdollisuutta hyväkseen.

Tilintarkastuksen osuus KPMG Suomen liikevaihdosta oli viime vuonna 49 prosenttia. Hankonen ei näe, että EU-uudistukset muuttaisivat profiilia.

– KPMG:llä on kolme palvelualueita: tilintarkastus, veropalvelut ja neuvontapalvelut. Näin on tarkoitus olla tulevaisuudessakin.

Hankonen muistuttaa, että PIE-yhteisöjen ohella myös muut asiakassegmentit – kuten perheyrietykset ja julkishallinto – tuovat merkittävän osan KPMG:n liikevaihdosta.

EU-sääntely vaikuttaa todennäköisesti niidenkin tilintarkastukseen, sillä uuden direktiivin lähtökohtana on kansainvälisten ISA-tilintarkastusstandardien soveltaminen kaikissa tilintarkastuksissa. Toisaalta jäsenmailla on kansallinen optio, joka mahdollistaa standardien suhteellisen soveltamisen pienten yritysten tarkastamisessa.

– Kannatan mahdollisuutta ISA-standardien suhteelliseen soveltamiseen pienten yhteisöjen tarkastuksessa. Suomessa tilintarkastuksen piirissä on hyvin pieniä yrityksiä, joiden tarkastukseen ISA-standardit ovat käytännössä liian raskas työväline.

Hankosen mielestä olisi muutenkin tärkeää, että uuden EU-sääntelyn toimeenpanossa Suomi valitsee jäsenvaltio-optioissa mahdollisimman sallivan linjan.

– Suomen tulisi sallia kaikki helpotukset ja siirtymäajat. Pienellä maalla ei ole mitään syytä säätää tällaisessa asiassa EU-tasoa tiukempia lakeja. Tämä voisi vain aiheuttaa kilpailuhaittaa yrityksille.

Helpotukset ja siirtymäajat ovat Hankosen mielestä tärkeitä myös PIE-yhteisöjen kohdalla, sillä valtaosa niistä on Suomessa suuryritysten sijaan esimerkiksi pieniä pankkeja ja sijoituspalveluyrityksiä.

– Jos joku yritys haluaa noudattaa lainsäädäntöä tiukempia periaattei-

RAIJA-LEENA HANKONEN

ta, se voi halutessaan joka tapauksessa tehdä niin.

Hankonen arvioi, että yksittäisten tilintarkastajien toimenkuvaan tai alan houkuttelevuuteen uudella sääntelyllä ei ole juurikaan vaikutuksia.

– Tilintarkastus on työnä erittäin monipuolista ja mielenkiintoista, todellinen näköalapaikka erilaisiin yrityksiin ja organisaatioihin. Tilintarkastajana on myös erinomaiset mahdollisuudet kehittää jatkuvasti omaa osaamista. □

Keskisuuren toimijan mahdollisuudet vahvistuvat

JUHA-PEKKA KEIMMO

REVICO GRANT THORNTON OY:N toimitusjohtaja **Juha-Pekka Keimmo** sanoo, että uudella EU-säätelyllä ei ole suuria vaikutuksia yrityksen nykyiseen liiketoimintaan. Tilintarkastusyhteisön asiakaskunnassa on tällä hetkellä suhteellisen vähän PIE-yhtiöitä.

– Kiusa se on kuitenkin pienikin kiusa. Asiakkainamme olevien PIE-yhtiöiden tarkastukseen uutta byrokratiaa on odotettavissa, Keimmo toteaa.

Hän muistuttaa EU-uudistuksen lähdekohdasta: Euroopan komissio halusi lisätä kilpailua ja purkaa keskittyneisyyttä neljän suuren toimijan hallitsemalla tilintarkastusalalla.

Uudistuksessa onkin Keimmon mielestä elementtejä, jotka voivat vahvistaa keskisuuren toimijoiden mahdollisuuksia.

– Varmasti on tapauksia, joissa neljään suureen kuuluvan yhteisön tilintar-

kastuspalkkio on ollut PIE-yhtiöltä huomattavasti pienempi kuin konsultoinnista saadut palkkiot. Tällainen tilanne ei enää voi jatkua, vaan muissa palveluissa asiakas joutuu etsimään muita toimittajia. Se avaa mahdollisuuksia pienemmille toimijoille.

Keimmon mukaan Revico Grant Thorntonilla on hyvät mahdollisuudet saada uudistuksen myötä uusia asiakkaita.

– Meidän on osattava käyttää mahdollisuus hyväksemme ja oltava riittävän hyviä tietyissä konsultointipalveluissa, esimerkiksi yrityskauppaneuvonnassa ja veroneuvonnassa.

Revico Grant Thorntonin liikevaihdosta tilintarkastus ja muut palvelut ovat tällä hetkellä suunnilleen tasoisia. Konsulttipalvelujen osuus on kasvanut viime vuosina.

Tilintarkastuksen markkinaosuuk- sien muutoksia on Keimmon mielestä vielä vaikeaa arvioida. Kilpailu todennäköisesti kuitenkin kovenee suurten yhtiöiden ohella myös pk-sektorin tarkastuksessa.

– Jos suurimpien alan toimijoiden elintila pienenee isommissa yhtiöissä, ne voivat tulla entistä aggressiivisemmin ei-listattujen yhtiöiden markkinoille. Siellä saattaa kilpailu jopa lisääntyä.

Uudet EU-säännökset koskevat ennen muuta PIE-yhtiöitä, mutta niillä on Keimmon mukaan myös laajempia heijastusvaikutuksia.

– Yksi kiinnostava vaikutus pk-sektoriin on, että yritysten johto ja omistajat seuraavat hieman epä tietoisina julkisuudessa ollutta uudistusta. Monessa pk-yrityksessä luullaan, että muutokset koskevat jo nyt kaikkia yhtiöitä. Meillekin on tullut kyselyjä pk-yrityksiltä, että milloin ja miten teemme vaihdon, kun te ette kuulemma voi enää tehdä sekä tilintarkastusta että veroilmoitusta.

Keimmon mukaan pk-yritykset ovat jatkossakin kiinnostava asiakasryhmä. PIE-yhtiöitä on Suomessa vähäinen määrä, ja yksi tilintarkastusyhteisö voi tarjota niille jatkossa entistä rajatumman määrän palveluja.

– Suuri osa isojenkin toimijoiden tuloista tulee pk-yrityksistä.

Keimmo ei pelkää uuden sääntelyn näivettävän tilintarkastusalaa. Päinvastoin, tiukennukset voivat myös ammattimaistaa alaa ja lisätä työn arvostusta. Hän vertaa tilannetta Yhdysvaltoihin, joissa tilintarkastussäännöksiä on kiristetty ennen EU:ta.

– Yhdysvalloissa tilintarkastus on ammattimaistunut, ja se on entistä teknisempää. Myös hinnat ovat nousseet pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. □

KIM KARHU

Säätelyn leviäminen vääriin paikkoihin estettävä

SUOMEN PWC:N toimitusjohtaja **Kim Karhu** on nähnyt pitkällä urallaan monta tilintarkastukseen vaikuttanutta sääntelymuutosta. Uuteen EU-säätelyyn hän suhtautuu tyyneesti: mitään mullistavaa se ei ole alalle tuomassa.

– Eurokriisin seurauksena on helppo ymmärtää, että finanssisektoria pitää valvoa ja että poliitikoilla on kova tarve reguloida tilintarkastusta. Tällainen uusi sääntely ei kuitenkaan hirveästi edistä asiaa, Karhu sanoo.

Karhun mielestä kiristykset sopivat vieläkin huonommin muihin kuin PIE-yhtiöihin.

Suurin riski on, että uutta säännöste- lyä lähdetään soveltamaan PIE-yhtiöis- tä myös muihin yhtiöihin.

– On varottava, että uutta sääntelyä ei viedä sinne, minne se ei sovi eikä kuulu. Tämä pitäisi ottaa huomioon, kun EU-

säätelyn vaatimuksia viedään kansaliseen lainsäädäntöön.

Karhu epäilee, toteutuuko Euroopan komission tavoite tilintarkastuksen laadun parantamisesta ja kilpailun lisäämisestä.

– Regulaatiotavoite ja osittain myös tilintarkastusstandardien sisältö lisäävät byrokratiaa. Lisäsäätely ei ole aina mieleen, mutta toisaalta siihen on sopeutettava nopeasti.

Karhu muistuttaa, että tilintarkastus- ala on joutunut sopeutumaan säännösten jatkuvaan kiristykseen. Edellinen iso muutos on ollut päävastuullisen tilintarkastajan vaihtopakko seitsemän vuoden välein.

– Uudistus on ehditty juuri ottaa kunnolla käyttöön. Nyt tulee uusi sääntely, jonka mukaan toimistoakin tulee vaihtaa määrääjain.

Tilintarkastuksen markkinaosuuk- sien muutoksia on Karhun mukaan vielä vaikeaa arvioida, sillä säännökset tulevat voimaan vasta siirtymäajan jälkeen.

– Selvää kuitenkin on, että 70 prosentin katto ja rotaatiopakko vaikuttavat oleellisesti siihen, kuka myy mitäkin ja kenelle.

Karhun mielestä on hyvä, että siirtymäajat antavat asiakkaille miettimis- aikaa.

– Kiintoisaa nähdä, koska asiakkaat heräävät tulevaan regulaatioon ja tekevät päätöksiä. Uskoisin, että he istuvat syksyllä alas ja miettivät, mistä uudessa sääntelystä on kyse ja miten se vaikuttaa omaan yritykseen.

Karhu sanoo havainneensa asiakas- kunnassa lievää hämmennystä uudis- tusten vaikutuksista.

Suomen PwC:n liikevaihdosta tilintarkastuksen osuus on noin 60 prosenttia. Tähän sisältyy Karhun mukaan muitakin kuin lakisääteisiä tilintarkastus- asioita.

Hän arvioi, että yksittäisten asiakkaiden kohdalla palveluvalikoimassa voi tapahtua muutoksia. Tilintarkastukseen tällä on kuitenkin vähän vaikutuksia.

– Päävastuullinen tilintarkastaja on aiemminkin keskittynyt varsinaiseen työhönsä, ja muita palveluja ovat tuottaneet toiset ammattilaiset. Uusi sääntely ei tuo pitkässä juoksussa toimistorakenteen isoja muutoksia. Kehitys joh- tuu muista syistä.

Tilintarkastuksen painoarvon vähenemiseen Karhu ei usko. Hän arvioi alan kasvun tulevan jatkossakin pk-sektorista, koska pörssiyhtiöiden määrä tuskin kasvaa huomattavasti tulevina vuosina Suomessa.

Jatkuvasta muutoksesta huolimatta Karhu pitää tilintarkastusta jatkossakin houkuttelevana ammattina.

– En tiedä, miten nuoret näkevät muutoksen, mutta ainakaan toistaiseksi meillä ei ole ollut ongelmia rekrytoida uusia ihmisiä. Alalla pitkään olleet kokevat muutosten tuovan lisää byrokratiaa – ei uutta lisäarvoa asiakkaille. Se on valitettavaa, sillä asiakkaitahan varten tilintarkastaja on olemassa. □

Eniten muutokset vaikuttavat asiakkaisiin

SUOMEN EY:N tuore toimitusjohtaja **Jaakko Hirvola** ei usko, että PIE-yhtiöitä koskeva tilintarkastusyhteisön paikallinen vaihtaminen vähintään kymmenen vuoden välein tuo EY:n toimintaan suuria muutoksia.

– Olemme jo nyt tottuneet tiettyyn rotaatioon eli siinä mielessä tämä on tuttua. Nyt sääntely vain hieman tiukenee, Hirvola sanoo.

JAAKKO HIRVOLA

Hän ei pidä myöskään ongelmallisena, että tilintarkastusasiakkaalle tarjottaville niin sanotuille sallituille palveluille tulee 70 prosentin katto PIE-asiakkaan tilintarkastuspalkkiosta.

– En pidä rajoitusta relevanttina, koska raja on aiemminkin ylittynyt vain harvoin. Konsultointi kohdistuu jo nyt pääosin muihin kuin EY:n tilintarkastusasiakkaisiin, Hirvola perustelee.

Hän huomauttaa, että EY:n toimintamallina on ollut jo pitkään kokonaisasiakkuus.

– Rakennamme pitkäjänteisesti asiakkuuksia, jotka rakentuvat eri palvelujen ympärille.

Hirvolan mielestä eniten uudistukset vaikuttavat asiakkuuksiin, jotka ovat perustuneet tilintarkastuksen ja veropalvelujen yhdistelmään. Jatkossa yhä useampi asiakas ottaa nämä palvelut erikseen.

– Olemme valmistautuneet muutokseen hakemalla asiakkuuksia muistakin kuin tilintarkastustoimeksiannoista.

PIE-yhtiöt ovat EY:lle merkittävä asiakasryhmä. Volyyminä mitattuna ne edustavat kuitenkin vähemmistöä tilintarkastuksen toimeksiannoista.

– Tässäkään mielessä uudistusten vaikutuksia ei pidä liioitella puoleen tai toiseen.

Hirvola arvioi, että lisäsääntely vaikuttaa eniten PIE-asiakasyhteyksiin ja etenkin siihen, miten ne hankkivat jatkossa ulkoisia palveluja.

– Tilintarkastuksen ja konsulttipalvelujen järjestämisen pitkäjänteinen suunnittelu on entistä tärkeämpää. Asiakkaiden on lisäksi opittava vaatimaan sitä, että pakollisen rotaation tullessa ajankohtaiseksi tarjolla on riittävästi riippumattomia vaihtoehtoja.

Hirvolan mukaan myös yhtiöiden hallituksissa ja tarkastusvaliokunnissa pohditaan uuden sääntelyn vaikutuksia toimielinten toimintaan.

– Keskeisiä puheenaiheita ovat toimielinten toiminta-alueen kapeneminen sekä määrämuotoistumisen ja hallinnollisen taakan kasvu.

Hirvola korostaa tilintarkastusyhteisöjen suurta vastuuta siirtymävaiheessa. Palvelut on rakennettava niin, että asiakkaalle ei aiheudu häiriöitä eikä uusien säännösten käyttöönotto aiheuta palveluihin katkoja.

Suomen EY:n liikevaihdosta tuli viime tilikaudella 48 prosenttia tilintarkastuksesta ja 52 prosenttia muista palveluista. Hirvolan mukaan tilintarkastuksella on jatkossakin kantava rooli.

– EY on ennen muuta tilintarkastusyhteisö. Se on liiketoiminnan perusta, jonka ympärille muut palvelut rakennetaan jatkossakin.

Suurten yhtiöiden ohella pk-sektori ja ennen muuta kasvuyritykset ovat EY:lle entistä tärkeämpi asiakasryhmä. Kansainvälisille markkinoille suuntaaville ja nopeasti kasvaville yrityksille on Hirvolan mukaan paljon erilaisia tarpeita.

– Tilintarkastus on perusta, joka tuo vakautta niiden liiketoimintaan ja lisää rahoittajien luottamusta.

Hirvola ei ole huolissaan siitä, että lisääntyvä sääntely saisi nuoria hakeutumaan tilintarkastuksen sijaan muille aloille.

– Rekrytoimme jatkuvasti uusia tilintarkastajia eikä hyvien tyyppien löytämisessä ole ollut ongelmia. Päinvastoin, sääntelyn kasvu alleviivaa entisestään tilintarkastuksen merkitystä ja ammattimaisuutta. Tämä lisää alan arvostusta. □

HANNU RIIPPI

Tilintarkastuksen pelikenttä tasaantuu

BDO OY:N toimitusjohtaja **Hannu Riippi** löytää uudesta EU-sääntelystä sekä hyviä että huonoja piirteitä.

Kielteistä on lisääntyvä byrokratia.

– Olen havainnut tässä suhteessa turhautumista etenkin kokoneemmassa tilintarkastajakaartissa, Riippi toteaa.

Toisaalta uusi sääntely avaa hänen mielestään myös uusia mahdollisuuksia.

– On ilman muuta hyvä asia, jos saamme tilintarkastusalalle lisää kilpailua. Koko toimialalle on myönteistä, että pelikenttä tasaantuu neljän suuren toi-

mijan ja muiden tilintarkastusyhteisöjen välillä, Riippi huomauttaa.

Suomen BDO:n asiakaskunta koostuu pääosin pk-yrityksistä ja muista yhteisöistä sekä julkisesta sektorista. Kuntasektorilla tilintarkastusyhteisö on Riipin mukaan markkinajohtaja Suomessa.

BDO:lla on tällä hetkellä noin kymmenkunta PIE-asiakasta. Riippi ei usko, että uudella EU-sääntelyllä olisi suuria vaikutuksia toimiston nykyiseen olemassa olevaan asiakaskuntaan. Hänen mukaansa tulevana vuosina tilanne

muuttuu, kun PIE-yhtiöiden on etsittävä uusia tilintarkastusyhteisöjä rotatiopakon myötä.

– Uskon, että saamme tämän ansiosta uusia tilintarkastustoimeksiantoja, jotka ovat olleet aiemmin neljällä suurella. Sama pätee veroneuvonantoon ja konsultointiin. Olemme jo alkaneet panostaa myös vero- ja neuvontapalveluihimmessä tässä mielessä.

Riippi ei lähde ennustamaan, mihin suuntaan kiristyvä sääntely lähtee viemään tilintarkastusalan markkinoita. Hän kuitenkin arvioi, että kilpailu kiristyy myös pk-yritysten tilintarkastuksessa.

– Kilpailua lisää se, että isot toimijat etsivät asiakkaita entistä tiiviimmin myös pk-sektorilta. Toisaalta pienemmät toimijat tulevat heidän markkinoilleen hakemaan asiakkaita suuremmista yhtiöistä.

Riipin mukaan BDO on valmistautunut jo pidempään kiristyvään kilpailuun pk-yritysten tarkastuksissa, joka vaatii tiettyä erityisosaamista.

– Olemme saaneet omat käytäntömme tehokkaiksi ja skaalautuviksi. Eli sillä puolella prosessimme ovat vaatimusten mukaiset ja hyvässä kunnossa. Käytössämme on BDO:n maailmanlaajuisen tehokas tarkastusohjelmisto.

Tilintarkastuksen osuus Suomen BDO:n liikevaihdosta on runsaat 65 prosenttia. Loppuosa tuloista tulee veropalveluista, neuvonnasta etenkin IT-asioista ja liikkeenjohdon konsultoinnista.

Riippi ennakoii, että sääntelymuutokset tuskin vaikuttavat suuresti BDO:n tuloihin painopisteisiin.

– Uskomme, että tilintarkastus on tulevaisuudessakin vahva kivijalka. Ainaakaan tässä suhteessa mitään suuria muutoksia toiminnassa ei ole tapahtumassa.

Hän muistuttaa, että tilintarkastusalalla muutos on jatkuvaa eikä kehitys pysähdy tähän.

– Olen ollut alalla pitkälti yli 20 vuotta. Joka vuosi on tullut säännöksiin joi-takin muutoksia. Tilintarkastajat ovat tottuneet tähän. He ovat myös valmiita muuttamaan toimintatapojaan maailman muuttuessa. □

Rotaatiopakko vaikuttaa markkinaosuuteen

OY TUOKKO LTD:N toimitusjohtaja **Jari Miikkulainen** ennakoii, että yleisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden (PIE) ja listayhtiöiden tarkastusta koskeva uusi EU-sääntely vaikuttaa suhteellisen vähän yrityksen toimintaan.

– Asiakkainamme olevat PIE-yhteisöt toimivat lähes poikkeuksetta tietyllä alalla. Sen tunteminen ja osaaminen ovat kasvumme perusta, ei sääntelyn muuttuminen. Listayhtiöitä meillä ei ole tällä hetkellä tilintarkastusasiakkaina.

EU-sääntelyn vaikutuksia on Miikkulaisen mielestä vaikea arvioida kovin yksityiskohtaisesti tässä vaiheessa siksi, että uuden tilintarkastusdirektiivin ja -asetuksen soveltamisessa on annettu liikkumavaraa kansallisessa lainsäädännössä.

– Toki tilintarkastustyön määrä jonkin verran PIE-asiakkaiden kanssa saattaa kasvaa, kun esimerkiksi raportointivelvollisuutta tulee lisää.

Hän toivoo, että Suomi käyttää kansallisen option hyväkseen, jotta mahdollinen lisäbyrokratia saadaan minimoituksi.

Tällä on Miikkulaisen mielestä iso vaikutus myös siihen, miten yritykset suhtautuvat tilintarkastukseen.

– Asiakkaiden suhtautuminen tilintarkastukseen vaihtelee suuresti. Toiset näkevät sen vain pakollisena asiana. Toiset taas hyödyntävät tilintarkastajan asiantuntemusta ja käyvät hyvinkin syväisiä keskusteluja kanssamme.

Miikkulainen ei usko, että uudella sääntelyllä on suuria vaikutuksia Tuokon toiminnan painopisteisiin.

– Tilintarkastus on jatkossakin toimintamme kulmakivi. Samalla aiomme kehittää myös taloushallinnon palveluja. Se on yksi tulevaisuuden kasvualoista.

Tilintarkastuksen osuus Tuokon liikevaihdosta on noin 60 prosenttia. Lopuosa koostuu verotukseen, yritysjärjes-

telyihin, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen sekä taloushallintoon liittyvistä palveluista.

Miikkulainen uskoo, että sääntelyn kiristyminen erityisesti PIE-yhteisöjen osalta muokkaa tilintarkastusalan markkinaosuutta tulevina vuosina.

– Etenkin rotaatiopakko vaikuttaa alan markkinoihin, kun yritykset joutuvat järjestämään entistä enemmän tarjouskilpailuja tilintarkastuksesta ja muista palveluista.

– Tämä avaa myös Tuokolle mahdollisuuden saada uusia toimeksiantoja ja lisää asiakkaita. Palvelujen pitää olla kuitenkin kohdallaan, ja asiakkaiden on koettava ne mielekkäiksi. Esimerkiksi hyvä maine on kilpailuvaltti, mutta toki myös palvelun hinta on asiakkaille tärkeä asia.

Tuokon asiakaskunta koostuu kaiken kokoisista yrityksistä ja yhteisöistä. Miikkulaisen mukaan pk-sektorin tilintarkastus jaksaa kiinnostaa myös jatkossa, koska se tarjoaa monipuolisia tehtäviä. Hän on kuitenkin havainnut, että muutkin tilintarkastusyhteisöt tähyävät samoja markkinoita.

– Kilpailu on jo nyt kovaa pk-sektorilla. Toimintoja on koko ajan kehitettävä ja tehostettava, jotta pärjäämme kilpailukykyisillä hinnoilla laadusta tinkimättä.

Miikkulaisen mielestä uusi sääntely tuskin vaikuttaa tilintarkastajan ammatin houkuttelevuuteen, koska ala on jo nyt säänneltyä ja valvottua. Oleellisempi asia hänestä on valmisteilla oleva uudistus tilintarkastajien tutkinto- ja ammattinimikejärjestelmästä.

Miikkulainen toivoo, että yhteinen perustutkinto ja erikoistumisen mahdollistavat lisätutkinnot selkeyttävät nykyistä tutkintoviidakkoa. □

TOMMI PITKÄNEN

Moniosaamisen merkitys korostuu

DELOITTE & TOUCHE OY:N uusi toimitusjohtaja **Tommi Pitkänen** sanoo, että hänen johtamansa yritys on hyvässä asemassa, kun EU:n uuden sääntelyn edellyttämät muutokset aletaan soveltaa käytännössä.

– Portfoliomme on ollut jo pitkään tasapainossa tilintarkastuksen ja muiden palvelujen välillä. Se on vahvuutemme, kun tilintarkastusyhteisöjen rotaatiot alkavat kunnolla pyöriä.

Suomen Deloitteen liikevaihdosta noin kolmannes tulee tilintarkastuksesta, kolmannes liikkeenjohtamisen konsultoinnista ja yksi kolmasosa vero- ja yritysjärjestelypalveluista.

– Tilintarkastusyhteisöissä tarvitaan jatkossa entistä enemmän moniosaamista. Erilaisen osaamisen turvaaminen ti-

lintarkastuksen tukena on meille tärkeää, Pitkänen toteaa.

PIE-yhtiöiden lisäsääntely tuo hänen mielestä jonkin verran lisää byrokratiaa ja lisää siten myös kustannuksia. Toisaalta uudistukset myös selkeyttävät kokonaiskuvaa asiakkaiden näkökulmasta.

Pitkänen mukaan yksi esimerkki on tilintarkastusdirektiivin rajoitus, jonka mukaan muiden kuin tilintarkastuspalvelujen tarjoaminen PIE-tilintarkastusasiakkaille rajoitetaan 70 prosenttiin tilintarkastuspalkkiosta.

– Monet yritykset ovat määritelleet itselleen ylärajoja, kuinka paljon ne voivat ostaa konsulttipalveluja käyttämälleen tilintarkastusyhteisöltä suhteessa tarkastuspalkkioon. Tyypillistä on 50 prosentin katto, mutta direktiivin

myötä moni yritys saattaa nostaa rajan 70 prosenttiin.

Pitkänen ei usko, että tilintarkastus jää Deloitteella muiden palvelujen jalkoihin. Muiden palvelujen tarjonta on laajentunut, mutta myös tilintarkastuksessa on viime vuosina tapahtunut kasvua.

– Tavoitteemme on kasvattaa tulevina vuosina asiakaskuntaa ja lisätä markkinaosuutta kaikilla palvelualueillamme mukaan lukien tilintarkastus.

Deloitteen asiakaskunta Suomessa koostuu listayhtiöistä ja merkittävistä pk-yrityksistä. Pitkänen pitää jatkossakin pk-sektoria kiinnostavana kohderyhmänä.

– Meillä on paljon pk-asiakkaita, joille tilintarkastajan kokemus muista yrityksistä ja isommistakin yhtiöistä tuo lisäarvoa varmistustoimeksiannon lisäksi. Tilintarkastajan sparraava rooli on entistä tärkeämpi.

Pitkänen mielestä toimialan yhteinen haaste on, miten tilintarkastajat osavat viestiä ja saavat asiakkaan ymmärtämään sparrauksen lisäarvon.

– Tilintarkastuksen näkökulman laajenemisen ja sen aiheuttaman lisätyön pitää jollakin aikavälillä näkyä myös työstä maksettavissa palkkiossa, Pitkänen sanoo.

Pk-sektorilla Deloitte tavoittelee erityisesti kasvuhakuisia yrityksiä, jotka haluavat kasvattaa liiketoimintaansa myös esimerkiksi yritysjärjestelyin.

– Tulevat suuryhtiöt kasvavat pienistä yrityksistä. Koemme, että tällaisille yrityksille meillä on paljon annettavaa.

Tilintarkastajan ammatin Pitkänen uskoo pysyvän houkuttelevana myös tiukentuvassa sääntely-ympäristössä.

– Tilintarkastajan rooli on erittäin mielenkiintoinen. Suuri yleisö ajattelee, että työ on taaksepäin katsovaa tilien tarkastamista. Oikeasti työ on enenevässä määrin tuleviin kassavirtoihin vaikuttavien tapahtumien ymmärtämistä ja niiden analysointia.

Pitkänen ennustaa, että 10–15 vuoden tähtäimellä kilpailu talousalan osajista kovenee Suomessa.

– Rohkenen kuitenkin uskoa, että tilintarkastuksen imu säilyy, koska työ on niin mielenkiintoista. □

JARI MIIKKULAINEN

Sisäisen tarkastuksen koulutusta

Tarkastusraporttien kirjoittaminen, 25.9.2014

Kouluttajat: Jutta Helenius ja Sari Ojala

CSA (Control Self-Assessment), 8.–9.10.2014

Kouluttaja: Arto Pehkonen

Mitä jokaisen tarkastajan tulee tietää COBIT-viitekehiksestä?, 20.11.2014

Kouluttajat: Markus Leinonen, Jukka Tenkamaa

Sisäisellä tarkastuksella lisäarvoa projektinhallintaan, 10.12.2014

Kouluttajat: Kari Storckovius, Teuvo Kaikkonen, Jyrki Keinänen

Lisätiedot ja ilmoittautumiset

<http://www.theiia.fi/tapahtumat/koulutustiedot>

Yhteistyöllä tuloksiin

THEIIA.FI

SISÄISET TARKASTAJAT:

Kuntalakiin ohjaava säännös sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

LAUSUNTOKIERROKSELLA käynyt ehdotus hallituksen esitykseksi kuntalain kokonaisuudistuksesta täsmentää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan säännöksiä. Ehdotus ei kuitenkaan sisällä selkeitä säännöksiä sisäisen tarkastuksen järjestämisestä, vaikka Sisäiset tarkastajat ry nosti asian esiin jo kuntalain osittaisuudistuksen yhteydessä.

Yhdistyksen puheenjohtaja **Hannu Kananen** kertoo, että työ sisäisen tarkastuksen kuntasäännösten puolesta jatkuu. Hän tulee yhdessä yhdistyksen julkis sektoritoimikunnan edustajien kanssa olemaan yhteydessä mm. lainvalmisteluun osallistuviin kansanedustajiin syksyn aikana.

– Tulemme esittämään kuntalakiin ohjaavaa pykälää sisäisen tarkastuksen järjestämisestä. Kunnanhallituksen tulisi järjestää sisäinen tarkastus, mikäli sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät tuota kohtuullista varmuutta toiminnan tuloksellisuudesta, lainmukaisuudesta jne., Kananen sanoo.

Sisäiset tarkastajat ry lähetti aiemmin kuntalain osittaisuudistuksen yhteydessä lain valmistelijoille kannanoton, joka sisälsi toimenpide-ehdotukset sisäisen tarkastuksen järjestämisestä kunnissa, jotta kunnanhallituksilla ja kunnanjohtajilla olisi valvontavollisuuksien hoitamisessa tukenaan ammattitaitoinen ja riippumaton riskienhallinnan ja hyvän hallinnon asiantuntija.

Sisäiset tarkastajat ry:n puheenjohtaja Hannu Kananen

KUVA: VEIKKO SOIVERI/RO

Giant killing -asennetta kansantalouden talkoisiin

LENTOPALLON maajoukkuevalmentaja **Mauro Berruton** mielestä menestyvä joukkue ja sen pelaajat tarvitsevat kolme asiaa: asenne, asenne ja asenne. On laitettava kaikki peliin oman joukkueen hyväksi ja haastettava isompia. Berruton

toinen viesti on: "If you loose, no excuse".

Asenne liittyy myös ns. giant killing -ilmiöön. Sillä tarkoitetaan jättiläisen kaatamista. Se on asetelma, jossa altavastajana pidetty selviytyykin vastoin odotuksia voittajana. Ensimmäinen esimerkinä jättiläisen kaatamisen asenteesta urheilussa tulee mieleen **Hannes Kolehmainen** kultamitalijuoksu Tukholman olympialaisissa vuonna 1912.

Paljon muitakin vastaavanlaisia löytyy. Otan toisen esimerkin kotipuolesta. Kahden maailman laajimmalle levinneen palloilupelin – lentopallon ja koripallon – yhtäaikainen menestys Loimaalla on uskomaton juttu. Tuloksena on ollut Suomen mestaruuksia, kuusi SM-mitalia kolmessa vuodessa ja menestyksekkäitä kohtaamisia euroliigoissa miljoonakaupunkien joukkueiden kanssa.

Loimaalaisseurojen menestystä hämmästellessä ihmetystä on herättänyt pääasiassa kaupungin pienehkö asukasluku, ja sen oletettu vaikutus luoda taloudellisia mahdollisuuksia pallojoukkueille. Menestyvä joukkue tarvitsee vahvaa asennetta, yhtenäisyyttä, rohkeutta ja tukevat taustajoukot. Joukkueurheilussa menestyään nimenomaan hyvänä joukkueena.

Hyvän joukkuehengen ja vahvan asenteen merkitys pätee myös yritystoiminnassa ja julkisissa yhteisöissä. Suomessa moni kaipaa nyt maan hallitukselta parempaa joukkuepeliiä ja yhteistyötä. Hyvässä joukkuepelissä annetaan syöttö tai passi joukkueoverille eikä potkita nilkkaan.

Suomalaisella työllä ja tuotannolla pitää globaalissa talouden ja teollisuuden rakennemuutoksessa ja yhteisvaltuutan oloissa olla kilpailukykyä ja kysyntää. Kaikkien keskeisten puolueiden yhteistä panosta ja suuntaa tarvitaan, jotta menetetty kilpailukyky saadaan takaisin.

Sama koskee julkisen talouden tasapainottoimia. Kaikkien niiden, joilla on parhaat edellytykset, tulee olla mukana tasapainottamistalkoissa. Merkittäviä pelureita ovat myös edunvalvontajärjestöt, joiden toimintaa tuetaan merkittävästi verovaroin. Tuloksia sopii odottaa siten niiltäkin esimerkiksi eläkeratkaisun tekemisessä, mikä on jostain syystä jätetty kokonaan niiden harteille.

Kesällä pidetyissä jalkapallon MM-kisoissa nähtiin joukkueita, joiden PR

oli hyvää ja tiedotustilaisuudet näyttäviä. Kentällä siitä tosin ei ollut apua ja moni ennakkosuosikki putosi jatkopeleistä. Millaiset ovat Suomi-joukkueen jatkopelimahdollisuudet, kun talouden horisontissa kajastaa "hat trick" eli kolmas perättäinen miinusvuosi? Näin ei voi jatkaa.

Kansantalous on yhä enemmän joukkueurheilua. Siinä pieni Suomikin pärjää, kun asenne on vahva ja ponnistus yhteinen. Otetaan kaikki suomalaiset nyt yhdessä jättiläisen kaatamisen asenne ja ponnistetaan Suomi nousuun hyvänä yhtenäisenä joukkueena!

HYVÄSSÄ JOUKKUEPELISSÄ EI POTKITA NILKKAAN VAAN ANNETAAN JOUKKUETOVERILLE SYÖTTÖ TAI PASSI.

Uusi IFRS 15

TIMO IHAMÄKI

Kirjauskäytäntöjen uudelleenarviointi voi tulla ajankohtaiseksi standardin myötä. Tulouttamisen määräysvallan siirtyminen asiakkaalle on merkittävä muutos.

INTERNATIONAL Accounting Standards Board ja FASB (Financial Accounting Standards Board) julkaisivat touku-kuussa 2014 pitkään valmistellun myyntituottojen kirjanpitoäskäntelyä koskevan standardin. IFRS 15 -standardi tulee voimaan 1.1.2017, mutta sen soveltamiseen on syytä alkaa valmistautua jo nyt.

IFRS 15 sisältää viisivaiheisen mallin, jonka mukaisesti asiakkaiden kanssa solmittujen myyntisopimusten kirjanpitoäskäntely tulee ratkaista. Malli voi vaikuttaa pikaisesti tarkasteltuna itsestään selvältä, mutta sen soveltaminen voi muuttaa monien yhteisöjen myyntin kirjanpitoäskäntelyä.

Tärkein uusi periaate ja muutos aikaisempiin tulouttamisperiaatteisiin on, että myyntituotot kirjataan, kun myytävän hyödykkeen määräysvalta siirtyy asiakkaalle. Lisäksi uusi standardi sisältää aikaisempaa huomattavasti enemmän soveltamisohjeita ja kuvaavia esimerkkejä huomattavasti lisäantyneiden liitetietovaatimusten lisäksi.

Monet aikaisemmat eri toimialoilla vallinneet käytännöt voidaan joutua arvioimaan uudestaan. Lisäksi uusien IFRS 15:n mukaisten käytäntöjen

ja tulkintojen kehittyminen saattaa viedä aikaa.

Esimerkiksi sopimusmuutosten käsittelyyn, ehdollisen vastikkeen ja pidennettyjen maksuaikojen huomiointiin on tullut uutta ohjeistusta ja ne saattavat vaikuttaa paitsi tulouttamiseen, myös siihen, kuinka sopimukset neuvotellaan asiakkaiden kanssa. Muutokset tietojärjestelmiin ovat mahdollisia ja niiden suunnittelu ja käyttöönotto vaatii aikaa ja resursseja.

Tuloutusmalli kaikille asiakasmyyntisopimuksille
IFRS 15 -standardia sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin myyntisopimuk-

siin asiakkaiden kanssa ja se korvaa aikaisemmat IAS 18 ja IAS 11 -standardit sekä tulkinnat IFRIC 13, IFRIC 15, IFRIC 18 ja SIC 31. Eräät sopimukset on kuitenkin rajattu soveltamisalan ulkopuolelle kuten esimerkiksi vuokrasopimukset, vakuutus sopimukset ja rahoitusinstrumentit.

IFRS 15:n perusteella IFRS-standardeja noudattava kirjanpito velvollinen soveltaa viereisellä sivulla esitetyn kuvan A mukaista viisivaiheista mallia sopimukseen asiakkaan kanssa. Sopimuksen olemassaolo edellyttää kahden osapuolen välistä yhteisymmärrystä ja täytäntöön pantavissa olevia oikeuksia ja velvoitteita.

IFRS 15 – soveltamistilanteita

IFRS 15 -standardi soveltuu tilanteisiin, joissa luovutetaan sopimuksen perusteella yhteisön tavanomaisen toiminnan tuotteita. Esimerkiksi käyttöomaisuuden myynti ei yleensä ole yhteisön tavanomaisen toiminnan tuotosten luovuttamista. Toisaalta erilaiset yhteistuotantoa tai -toimintaa koskevat järjestelyt kuuluvat ainakin osittain IFRS 15 -standardin soveltamisalaan, jos toinen osapuoli saa yhteisön tavanomaisen toiminnan tuotteita.

KUV A. Viisivaiheinen malli

IFRS 15:n mukaan sopimus voi olla suullinenkin, mutta sen on kuitenkin täytettävä standardissa mainitut kriteerit. Yhteisön on esimerkiksi arvioitava, onko todennäköistä, että se tulee saamaan sopimuksen mukaisen vastikkeen. Ellei, myynnin tulouttaminen ei ole mahdollista.

Joissakin tapauksissa mallia voidaan soveltaa sopimusportfolioon, jos tämä menettelytapa ei johda olennaisesti erilaiseen lopputulokseen verrattuna siihen, että sopimuksia tai suoritevelvoitteita käsiteltäisiin erillisinä. Harkinnan ja arvioiden soveltamisessa on huomioitava portfolion koko ja sisältö.

Portfoliokäsittely voi soveltua tilanteisiin, joissa yrityksessä on suuri määrä ehdoiltaan samankaltaisia sopimuksia. Esimerkiksi tilanteissa, joissa kaikille asiakkaille annetaan kahden viikon palautusoikeus.

Yksityiskohtaisempaa ohjeistusta

Uusi standardi sisältää myös aikaisempaa yksityiskohtaisemman ohjeistuksen sopimusmuutosten hallintaan. Jos muutoksen seurauksena asiakkaalle toimitetaan aikaisemmasta selvästi erottuvia tuotteita ja palveluita, joiden hinta vastaa näiden hyödykkeiden erillismyyntihintaa, käsitellään muutosta erillisenä sopimuksena, eikä sillä ole vaikutusta aikaisempaan tuloutukseen.

Muissa tilanteissa sopimusmuutoksen vaikutus huomioidaan prospektiivisesti, jos myytävä tuote tai palvelu on selvästi aikaisemmin toimitetusta erottuva. Jos kyseessä ei ole erottuva tuote tai palvelu, huomioidaan muutos kumulatiivisesti olemassa olevan sopimuksen muutoksena.

Suoritevelvoitteiden erottaminen

Yhteisön tulee yksilöidä sopimuksen syntymisajankohtana sopimuksessa luvutut tavarat tai palvelut. IFRS 15:n mukaisesti sellaiset tavarat tai palvelut tai niiden muodostamat kokonaisuudet, jotka ovat selvästi erottuvia, on käsiteltävä kirjanpidossa erillisinä tuotteina tai palveluina (suoritevelvoitteina).

Suoritevelvoite on selvästi erottuva, jos asiakas pystyy hyötymään siitä selaisenaan ja jos se on erotettavissa sopimuksen sisällöstä. Jos yhteisö myy sopimuskokonaisuuden sisältämää tuotetta tai palvelua erikseen tai joku muu taho tekee niin, on yleensä kyseessä selvästi erottuva hyödyke.

Lisäksi on kuitenkin arvioitava sopimuksen tosiasiallista luonnetta: eräät sopimukset sisältävät useita erikseen

myytäviä hyödykkeitä, mutta asiakas ostaa mainituista tuotteista ja palveluista muodostuvan kokonaisuuden. Periaatteen soveltaminen tulee edellyttämään harkintaa ja erilaiset tulkinnat samalla toimialalla voivat edelleen olla mahdollisia.

Transaktiohinnan määrittäminen ja kohdentaminen

Yhteisön on määriteltävä transaktiohintaa, joka ei välttämättä ole sama

ESIMERKKI 1

Useita suoritevelvoitteita

OHJELMISTOYHTIÖ A toimittaa sopimuksen mukaan asiakkaalle ohjelmistolisenssin, asentaa ohjelmiston ja tekee siihen samalla vähäisiä muutoksia asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Nämä palvelut eivät vaadi huomattavaa teknistä osaamista ja joku muu riittävän asiantuntemuksen omaava henkilö kykenisi tekemään muutokset. Ohjelmisto ei vaadi päivityksiä ollakseen toimintakykyinen. Lisäksi yhtiö A sitoutuu kolmen vuoden asiakastukeen (puhelintuki ja oikeus mahdollisiin ohjelmistopäivityksiin).

Sopimus sisältää neljä selvästi erottuvaa suoritevelvoitetta: lisenssin, asennuspalvelun, puhelintuen ja oikeuden tuleviin ohjelmistopäivityksiin.

Asiakas voi hyötyä lisenssistä, koska se on toimintakykyinen ilman myöhemmin toimitettavia palveluita. Asiakas kykenee hyötymään myöhemmin toimitettavista palveluista yhdessä toimitetun ja jo aiemmin saamansa ohjelmiston kanssa. Yhtiö A ei tuota huomattavaa integroivaa palvelua eikä muuta ohjelmistoa merkittävästi. IFRS 15 -standardin mukaisesti asiakas kykenee hyötymään kaikista neljästä suoritteesta joko itsenäisesti tai käyttämällä muita saatavilla olevia resursseja. Suoritteet on sopimuksessa erikseen yksilöity.

ESIMERKKI 2

Ei erillisiä suoritevelvoitteita

RAKENNUSYHTIÖ A rakentaa talon asiakkaalle. Sopimuksen perusteella urakoitsija vastaa projektin johdosta, ratkaisee, mitä tavaroita ja palveluita talon valmiiksi saattamiseen tarvitaan mukaan lukien suunnittelu, perustustyöt ja sähköistyksen. Yhtiö A myy näitä kaikkia myös erikseen.

Asiakas pystyy hyötymään myytävistä tavaroista ja palveluista erikseen, koska niitä myydään erillisinä, mutta sopimuksen sisällön mukaan ne eivät ole erotettavissa kokonaisuudesta ja yhtiö A tuottaa huomattavaa integrointipalvelua suorittaakseen sopimuksen mukaisen velvoitteensa asiakkaalle. Kyseessä on yksi suoritevelvoite.

kuin myyntisopimuksella mainittu rahamäärä. Transaktiohinnassa on huomioitava esimerkiksi muuttuvan myyntihinnan, rahan aika-arvon, asiakkaalle palautettavan vastikkeen ja ei-rahallisen vastikkeen vaikutukset. Transaktiohinnan määrittämiseen liittyvä ohjeistus on selvästi aikaisempaa yksityiskohtaisempaa.

Muuttuva myyntihinta on arvioitava ja huomioitava transaktiohinnassa tapauskohtaisesti sopimuksen syntymisajankohdasta joko käyttämällä todennäköisyyksillä painotetun tai todennäköisimmän arviointimenetelmää. Arvioitava on tarkasteltava jokaisena raportointipäivänä.

Arvio muuttuvasta myyntihinnasta huomioidaan joko kokonaan tai osittain transaktiohinnassa edellyttäen, että on hyvin todennäköistä, että tuloutettua liikevaihtoa ei jouduta myöhemmin oikaisemaan. Standardi sisältää indikaattoreita oikaisun todennäköisyyden arvioimiseksi. On mahdollista, että eräät yritykset tulouttavat myyntiä muuttuvan myyntihinnan osalta nykyistä aikaisemmin.

Rahan aika-arvo tulee huomioida erikseen säädettyjä poikkeustilanteita lukuun ottamatta myös silloin, kun asiakas maksaa ennakkosuorituksen.

Transaktiohintaa kohdistetaan sopimuksen mukaisille suoritevelvoitteille niiden suhteellisten erillismyyntihintojen perusteella. Tämä kohdistaminen tehdään sopimuksen syntymisajankohdasta. Erillismyyntihinta on hinta, johon yhteisö myisi luvattun tavarain tai palvelun erikseen, vastaavanlaisissa olosuhteissa ja vastaavanlaisille asiakkaille. Sopimuksella tai hinnastossa mainittu hinta ei välttämättä täytä standardin vaatimuksia erillismyyntihinnasta.

Jos vertailukelpoista erillismyyntihintaa ei ole, on se arvioitava. Standardi ei sisällä pakottavia määräyksiä tai hierarkiaa vaan antaa esimerkkejä mahdollisista menetelmistä. Yhteisön on huomioitava kaikki kohtuudella käytettävissä oleva informaatio painottaen ulkopuolisilta markkinoilta saatavaa tietoa ja pyrittävä arvioimaan erillismyyntihinta siten, että se mahdollisimman hyvin kuvaa sitä hintaa, mikä saataisiin, jos

suoritevelvoite myytäisiin erikseen vertailukelpoisessa transaktiossa.

IAS 18:n mukainen jäännösarvoon perustuva menetelmä, jonka seurauksena järjestelyn sisältämä alennus kohdistettiin kokonaan myöhemmin toimitettavalle suoritevelvoitteelle, poistuu. Jäännökseen perustuvaa erillismyyntihinnan arviointimenetelmää voidaan soveltaa vain erillismyyntihinnan vaihdelta erittäin paljon tai ollessa epävarma. Myynnin ajallinen kohdistuminen voi nykyistä jäännösarvomenetelmää soveltavilla yrityksillä muuttua IFRS 15:en siirtymisen seurauksena.

Tulouttaminen

Suoritevelvoitteelle kohdistettu myyntihinta tuloutetaan sitä mukaa kuin yhteisö täyttää suoritevelvoitteen luovuttamalla tavarain tai palvelun asiakkaalle. Luovutus tapahtuu, kun (tai sitä mukaa kuin) asiakas saa määräsvallan suoritteeseen. IFRS 15:n mukaisesti yhteisön on ensin arvioitava, siirtyykö määräsvallasta asiakkaalle ajan kuluessa. Mikäli näin ei tapahdu, tulee yhteisön arvioida, millä ajanhetkellä asiakas saa määräsvallan.

Tulouttamisen määräsvallan siirtäminen asiakkaalle on merkittävä periaatteellinen muutos aikaisempaan normistoon verrattuna, ja se koskee kaikkia IFRS 15:n soveltamisalaan kuuluvia luovutus tapahtumia, myös palveluita. Asiakkaalla on määräsvalta, jos tämä voi päättää siitä, miten suoritetta käytetään ja pystyy saamaan pääosin kaikki hyödyt itselleen.

Määräsvalta voi siirtyä ajan kuluessa, esimerkiksi jos asiakas samanaikaisesti saa ja kuluttaa myyjän suorituksista koituvan hyödyn, mikä pätee moniin palveluihin. Tai jos asiakkaalla on määräsvalta keskeneräiseen tuotantoon.

Toisaalta määräsvalta voi siirtyä myös tiettyä ajankohtana, vaikka kyseessä olisi huomattavan pitkän valmistusajan vaativa monimutkainen kone tai laite. Uuden periaatteen soveltaminen, ottaen huomioon vaatimus arvioida sopimuksen sisältämät suoritevelvoitteet, saattaa edellyttää nykyisten myyntisopimusten ja tuloutusperiaatteiden uudelleen arviointia.

Vaikutuksia tunnuslukuihin

IFRS 15 tulee voimaan 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardin

siirtymäsäännökset sallivat kaksi vaihtoehtoista siirtymistapaa. Voidaan toteuttaa täysin taannehtiva siirtyminen, jolloin vertailutiedot on oikaistava tiettyin helpotuksin.

Voidaan myös tehdä siten, että kumulatiivinen siirtymisen vaikutus huomioidaan avaavassa taseessa 1.1.2017 edellyttäen kuitenkin yksilöityä raportointia siitä, miten IFRS 15 -standardiin siirtyminen vaikutti vuoden 2017 tilinpäätökseen.

Siirtymistavan valintaan vaikuttaa monilla yrityksillä standardin kirjanpidollisten vaikutusten ja konversioiden edellyttämän työ määrän lisäksi sijoittajien odotukset historiallisesta kehityksen kuvaamisesta. Joka tapauksessa molemmat siirtymisvaihtoehdot edellyttävät käytännössä myynnin raportointia kahden eri kirjanpitostandardin mukaisesti siirtymävaiheen aikana.

IFRS 15:n käyttöönotolla voi olla merkittäviä vaikutuksia keskeisiin taloudellisiin tunnuslukuihin ja kirjanpidon järjestelmiin. Vaikutukset voivat olla myös paljon laajempiakin.

Standardin soveltaminen edellyttää harkintaa ja arvioiden tekemistä eikä monia standardin edellyttämiä tietoja välttämättä ole saatavilla nykyisistä myynnin ja kirjanpidon järjestelmistä. Käyttöönotto voi joissakin tapauksissa vaikuttaa tapaan, jolla myyntisopimuksia asiakkaiden kanssa tehdään ja muuttaa liiketoimintamalleja.

Hallittu standardin käyttöönotto edellyttää konversiota, jonka ensivaiheessa arvioidaan standardin aiheuttamat muutokset nykyisiin tuloutusmalleihin. Tämä selvitys on syytä aloittaa jo nyt, sillä on mahdollista, että alustava selvitys osoittaa tarvetta muutoksiin tietojärjestelmissä ja sopimuskäytännöissä. □

KHT **Timo Ihamäki** vastaa IFRS-asiiantuntijapalveluista PwC:n Accounting Consulting Services -yksikössä.

Määräsvallan siirtyminen

Valmistajan ja asiakkaan välisen myyntisopimuksen mukaan valmistaja myy viisi laitetta asiakkaalle. Toimitusehtojen mukaan omistusoikeus ja vaaravastuu siirtyvät asiakkaalle, kun laitteet luovutetaan rahdin kuljettajalle. Asiakas pyytää valmistajaa järjestämään kuljetuksen, valmistaja on aikaisemmin korvannut kuljetuksen aikana vaurioituneita laitteita asiakkaalle veloitukselta. Toimitusehtojen mukaan asiakkaalla on oikeus myydä laitteet kolmannelle osapuolelle kuljetuksen alettua eikä valmistaja enää voi käyttää laitteita muuhun tarkoitukseen (esimerkiksi myyntiin toiselle asiakkaalle).

Myyntisopimus sisältää ainakin kaksi suoritevelvoitetta: laitteiden myynnin ja kuljetuspalvelun, ja mahdollisesti palvelun vaurioitumisriskin kattamisesta. Valmistajan on arvioitava, ovatko palvelut selvästi erottuvia laitteiden myynnistä ja siten erillisiä suoritevelvoitteita. Jos laitteiden myynti on palveluista selvästi erotuva suoritevelvoite, tuloutetaan laitemyynnille kohdistettava osa kauppahinnasta, kun määräsvalta siirtyy asiakkaalle (tässä tapauksessa kuljetuksen alkaessa).

IFRS- JA ISA-SANASTO asiantuntijoille, opiskelijoille ja kääntäjille

Päivitetty ja täydennetty IFRS- ja ISA-sanasto sisältää noin 1600 IFRS-hakusanaa ja noin 700 ISA-hakusanaa.

Kumpikin kokonaisuus on ryhmitelty englanti-suomi- sekä suomi-englanti-osuuksiin.

Kätevän e-kirjan saat käyttöösi heti!

Hinta 79,90 €

Meiltä myös tuore julkaisu IFRS-standardit 2014.

Lisätiedot ja tilaukset khtmedia.fi/julkaisut

Tilaukset myös: kustannus@kht.fi, puh. 09 7552 2020

KHT-MEDIA

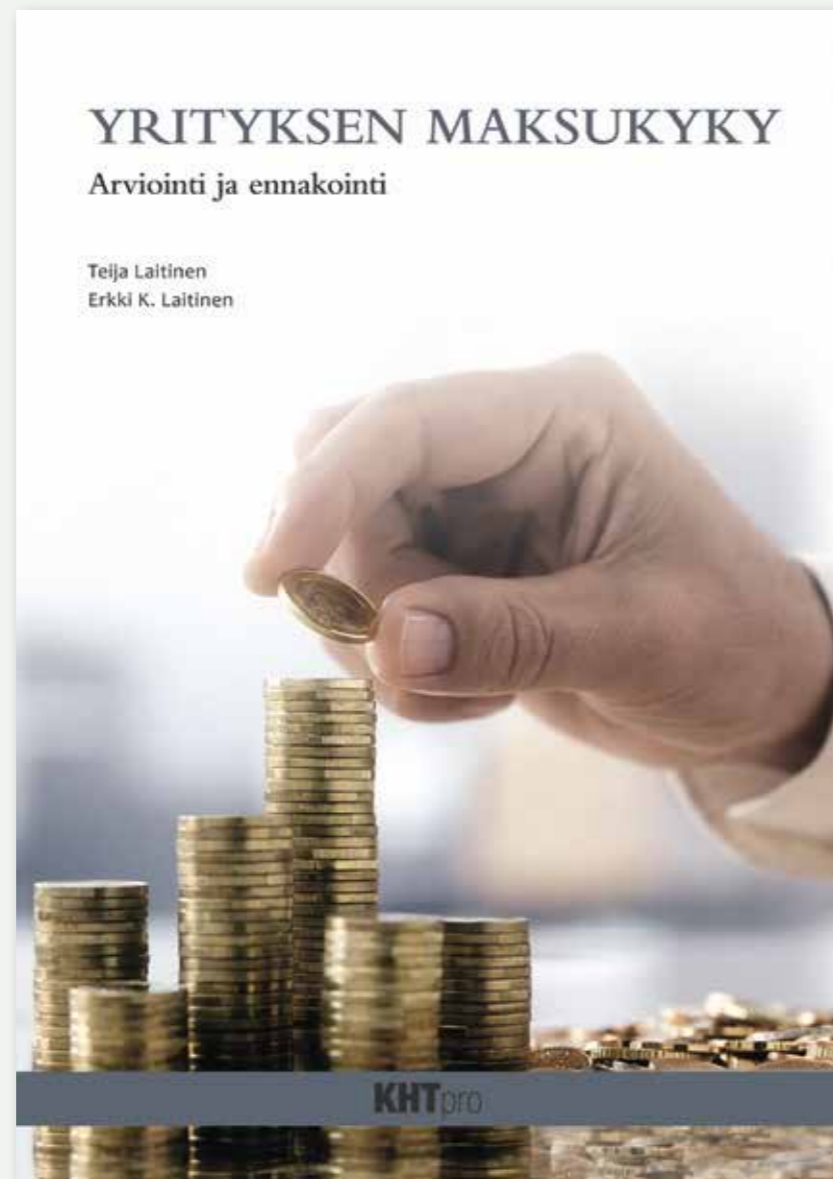

YRITYKSEN MAKSUKYKY – Arviointi ja ennakointi

→ Tämän uutuuskirjan voisi nähdä Laitisen professoriparin kolmenkymmenen vuoden työn eräänlaisena kiteytyksenä. Vaikka teemana on maksukyky, kulkee keskeisenä teemana kirjassa myös konkurssi ja konkurssin ennustaminen. Kirjoittajien valtava asiantuntemus ja työmäärä aiheen kimpussa todella näkyy.

Kirjan alkuosa luo teoreettista perustaa aiheen käsittelylle. Suuri ristiriita jäsenyyden suhteen, kuinka paljon yritysten ajatellaan kehittyvän kuin kohtalon oikusta, ulkoisten tekijöiden sanelemana, tai kuinka paljon yrityksen kohtalo on yritysjohtajan käsissä. Myöhemmin kirjassa esitellään empiriset havainnot maksukyvyttömyyteen ja konkurssiin johtavista yleisistä syistä näyttäisivät onneksemme painottavan yritysjohtoa ja sen vaikutuspiirissä olevia asioita.

Kirjoittajien vahva tutkimuksellinen tausta näkyy kirjan tietynlaisena perusteellisuutena. Teorioita, tutkimustuloksia ja tilastofaktoja esitellään kirjan sivuilla siinä määrin, että joku lukija saattaa kokea tämän paikoitellen luettavuutta häiritsevänä, keskenään hieman samankaltaisten konkurssisyyslistojen toisteluina tai tutkimusraporttimaisuutena. Toisaalta tällainen vaihtoehtoisia selityksiä avaava ja arvioiva esitystapa luo asiantuntijalukijalle erityisiä varmuuksia esitettyjen väitteiden perusteluista ja aiheen käsittelyn kattavuudesta. Tilastojen esitte-

ly linkittää menetelmät mainiosti suomalaisen käytäntöön. Samoin lukujen alun tiivistelmät virittävät mukavasti seuraavaan aiheeseen.

Yksittäisistä tunnusluvuista maksukyvyttömyyttä parhaiten ennustaa omavaraisuusaste. Suomalaisen yritysten tilinpäätösaineistojen perusteella konkurssiin ajautuvat yritykset pystyttiin erottamaan 75 %:n tarkkuudella. Loput 25 % yrityksistä voivat jatkaa toimintaansa, vaikka indikaattorit viittaavat konkurssikypsyyteen, tai mennä konkurssiin, vaikka indikaatto-

rit eivät hälytä. Vaikka ennustaminen onkin epävarmaa, on kuitenkin hyvä tietää yleisesti maksukyvyttömyyteen johtavista syistä, jotta osaamme olla varuillaan. Kirjan opetukset summataan lopussa listaan asioita, joihin yritysjohtajan on syytä kiinnittää huomiota, jotta yritys välttyisi maksukyvyttömyydeltä. Laatulukemista.

Kirjoittajat Teija Laitinen, Erkki K. Laitinen
Sarja KHTpro
Kustantaja KHT-Media Oy, 2014

Digitaalinen taloushallinto

→ Vuonna 2008 oltiin vielä menossa 'kohti digitaalista taloushallintoa', kuten kirjoittajat edellisen samasta aiheesta kirjoittamansa teoksen nimesivät. Kenties tuolloin aiheeseen liittyi vielä monia epävarmuuksia, jotka viidessä vuodessa ovat hälvenneet. Nyt kirjoitetaan isommilla varmuuksilla siitä, mitä on digitaalinen taloushallinto ja mitä tämän aiheen puitteissa kirjoittajien näkemyksen mukaan kannattaa yrityksissä tehdä.

Uutuuskirja siis pohjautuu paljolti mainittuun aiempaan teokseen, mutta muutokset ovat olleet niin laajoja, että voidaan hyvin puhua uudesta kirjasta. Ja kuten kirjan takakannessa kehutaan, on tämä kirja todellakin nyt ainoa markkinoilla oleva ajantasainen suomenkielinen teos tästä aiheesta.

Kirjan sisällöstä kannattaa nostaa esiin pilvipalvelut, sillä niitä käsitellään kautta linjan. Pilvipalveluiden edut ja eri prosesseihin liittyvät ratkaisut käsitellään riittävän konkreettisesti, vaikka varsinaisia esimerkkejä erilaisista yritystapauksista kirjoittajat käyttävät varsin säästeliäästi. Samoin vaikka taloushallinnon kehittämisen, valmisohjelmistojen ja pilvipalvelun tarjoajien valinnan kanssa askartelevaa talouspäällikköä voisivat kiinnostaa tuotteet ja toimittajat nimineen, tämä tuotekeskustelu on säästetty toiselle foorumille.

Digitaalinen taloushallinto kehitty paljolti teknologiakehityksen luomien mahdollisuuksien ajamana. Teknologisten mahdollisuuksien ja prosessikuvausten lisäksi kirjan läpileikkaavia teemoja ovat taloushallinnon kustannukset ja prosessien tehostamisen taloudellinen merkitys. Tiedonkäsittelyn tehojen ja kustannusten jatkuvan kehityksen kaikkia vaikutuksia on vaikea ennakoita. On vaikeata esimerkiksi nähdä, miten pitkälle automaatio taloushallinnossa etenee seuraavan viiden vuoden aikana. Kehityksen suunta ja etenemispolut näyttävät kuitenkin aika selviltä.

Kun taloushallinnon prosessit ovat pilvessä, tieto on digitaalista ja verkossa, seuraa tästä yrityksen ulkopuolelle suun-

tautuvan tiedonvaihdon lisääntyminen. Kyberturvallisuudesta puhutaan tänä päivänä paljon. Ja syystäkin. Mihin kirjoittajilta unohtui tietoturvariskien ja niiden hallinnan käsittely?

Taloushallinnon prosessien käsittely on kuvailevaa, ja paikoin tässä on hieman aakosten kertauksen makuu. Mielenkiintoista on kontrollien ja tilinpäätöskatkojen hyvien käytäntöjen käsittely. Samoin on hyvä, että kirjassa korostetaan taloushallinnon strategiaa tukevaa merkitystä.

Kirjan lopussa on nähtävissä hyvää yritystä taloushallinnon uudistamismahdollisuuksien ja tulevien muutostrendien visiokuvaan hahmottamiseen. Visiointi on kuitenkin varovaista. Pilvipalvelut, palvelukeskukset, ERP ja prosessien automaatio saavat tässä eniten huomiota. Olisin odottanut tältä osalta juuri nyt ajankohtaisten asioiden lisäksi hieman rohkeammin tulevaisuutta luotaavaa käsittelyä. Myös digiratkaisuihin liitetyt lupaukset jäävät kriittistä mieltäni hieman askarruttamaan.

Yleisvaikutelmaksi kirjan loppuosasta jää hieman kuin olisin lukenut myyn-

tiesitettä tai huonekalun kokoamisohjetta. Esitellyistä uudistamismahdollisuuksista tuodaan esille vain niiden avulla kenties saavutettavissa olevat hyödyt. Kokonaisuutena kirja on suositeltavaa lukemista taloushallinnon ammattilaisille ja sellaisiksi opiskeleville. Meillä Suomessa ei ole yhtään liikaa kiinnitetty huomiota taloushallinnon tietojärjestelmiin.

Kirjoittajat Sanna Lahti, Tero Salminen
Sarja Sanoma pro
Kustantaja Sanoma Pro Oy, 2014.

Professori, KTT
Jukka Pellinen
Jyväskylän yliopiston kauppa-
korkeakoulusta
esittelee
ajankohtaisia
laskentatoimen ja
taloushallinnon
kirjauutuuksia.

Murros ja mahdollisuudet puhuttivat

– Kannettaessa huolta tilintarkastuspalveluiden selviytymisestä muutosten keskellä kasvaa uusien varmennuspalvelujen kysyntä, kiteytti Wendy Green murrosta läpikäyvän alan näkymät ajankohtaisessa seminaarissa.

TEKSTI / ELINA HAAPAMÄKI KUVA / VEIKKO SOMERPURO

Amerikkalaisprofessori W. Robert Knechel suomi tilintarkastusalan lisääntyvää sääntelykuormaa Aalto-yliopistolla järjestetyssä seminaarissa.

TILINTARKASTUSALAN tulevaisuuden näkymiä luodattiin sääntelyuudistusten ja yritysvastuuraportoinnin varmennustoiminnan kehityksen valossa Aalto-yliopiston kauppakorkeakoululla järjestetyssä seminaarissa 19.5.2014. Tilintarkastuslautakunnan ja Aalto-yliopiston yhteisen tapahtuman pääpuhujina olivat professorit **W. Robert Knechel** ja **Wendy Green**, joiden ajatuksia esitellään lähemmin seuraavalla aukeamalla.

Tutkimusta muutosten tahattomien seurausten tunnistamiseksi

Yhdysvalloissa ja EU:ssa toteutuneiden tilintarkastusalan laajojen sääntelymuutosten vaikutukset eivät täysin vakuuttaneet Knecheliä.

– Muutosten tavoitteena on ollut tilintarkastuksen laadun parantaminen, mutta niillä on ollut kääntöpuolensa, hän muistutti.

Floridan yliopistossa toimiva professori korosti erityisesti tutkimuksen mer-

kitystä arvioitaessa sääntelyn tavoitteiden toteutumista.

– On kriittisesti arvioita, toteutuvatko sääntelyn tavoitteet ja saavutetaan-ko sääntelyn avulla halutut tavoitteet. Sääntelyn tahattomien seurausten tunnistaminen on erittäin tärkeää.

Myös kritiikkiä uusille säännöksille

KHT, Pricewaterhouse Coopers Oy:n partner **Christian Savtschenko** käsiteli EU:n parlamentin huhtikuussa hyväksymää uutta tilintarkastusdirektiiviä.

– Merkittävimmät muutokset koskevat tilintarkastajan vaihtamista 10 vuoden välein ja tilintarkastajan tilintarkastusasiakkaalle antamien neuvontapalveluiden rajoittamista yleisen edun kannalta merkittävässä yhtiöissä. Muutoksilla pyritään parantamaan niin tilintarkastuksen kuin tilinpäätösraportoinnin laatua.

EU:n mittava sääntelyuudistus sai häneltä myös kritiikkiä kiireen leima-

nessa uusien säännösten valmistelutyötä. Sen sijaan tilintarkastuksen laadun kehitystä Suomessa KHT-yhdistyksen tilintarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimiva Savtschenko arvioi myönteisesti.

– Tilintarkastuksen laatu on parantunut Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Vastuuraporttien varmennus – monitieteisiä tiimejä tarvitaan

Professori Wendy Green New South Walesin yliopistosta Australiasta hyödynsi viimeisintä tutkimustietoa esityksessään ei-taloudellisen tiedon varmennuspalvelujen tarjoamista mahdollisuuksista tilintarkastuslalle.

– Samanaikaisesti, kun alan asiantuntijat ovat huolissaan, miten tilintarkastuspalvelut selviävät muutosten keskellä, kasvaa toisaalta kysyntä uusia varmennuspalveluja kuten ympäristöraportointia kohtaan.

Greenin mukaan varmennuspalvelujen markkinat ovat kahtiajaetut, koska varmennuksia voivat suorittaa mm. laskentatoimen ammattilaiset, ympäristöinsinöörit sekä sosiaali- ja ympäristökonsultit. Hän piti yritysvastuuraporttien tehokkaan varmennuksen avaintekijänä monitieteistä tiimiä, joka koostuu laskentatoimen osaajista ja muiden alojen asiantuntijoista.

– Monitieteisyydestä saadaan hyötyä, mikä edellyttää panostamista vuorovaikutteisen yhteistyön luomiseen ja ylläpitämiseen.

Yritysvastuuraportin ulkoinen varmennus luokiteltavuutta

Ulkoisen varmennuksen merkitystä yritykselle ja sen sidosryhmille pohti KHT, KTT **Maj-Lis Steiner**, joka toimii Pricewaterhouse Coopers Oy:ssä mm. vastuullisuusraportoinnin ja varmennuksen asiantuntijana. Hänen mukaansa yrityksen sidosryhmät haluavat usein

enemmän informaatiota kuin pelkän tilinpäätöksen.

– Yhteiskuntavastuuraportti on arviointi- ja viestintätyökalu, jonka avulla voidaan kertoa sidosryhmille, miten yritys on onnistunut yritysvastuun tavoitteissaan. Raportoinnin avulla voidaan osoittaa, miten organisaation asettamat yhteiskuntavastuutavoitteet vaikuttavat sen toimintaan.

Steiner piti tehokkaan yritysvastuuraportoinnin edellytyksenä uskottavuutta, jota voidaan parantaa ulkoisen varmennuksen avulla, millä pyritään lisäämään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sidosryhmiä kohtaan.

– Yritysvastuusta raportointi on vielä kehittyvä raportoinnin muoto ja varmennuspalvelujen tarjoajan on myös huomioitava tämä. Raportointistandardien kehittäminen edesauttaa kuitenkin esitettyjen tietojen vertailtavuutta niin sisäisesti kuin ulkoisesti, hän arvioi.

Tulevaisuudessa tulisi erityistä huomiota Maj-Lis Steinerin mielestä kiin-

nittää sekä varmennusmenetelmien että varmennusprosessin suunnittelun kehittämiseen.

– Toimeksiantoa suunniteltaessa merkittäviä seikkoja ovat lisäksi varmennuksen taso ja laajuus, hän totesi.

Sääntely vaikuttaa biopolttoaineteollisuuden kilpailukykyyn

Uusiutuvan dieselin valmistaja Neste Oil Oyj hyödyntää uusiutuvien polttoaineiden raaka-aineena mm. raakapalmuöljyä. Yhtiön vastuullisuus-, turvallisuus- ja ympäristöjohtaja **Simo Honkanen** kertoi, että yhtiön uusiutuvat raaka-aineet ovat 100-prosenttisesti jäljitettyjä niiden tuotantopaikalle tai viljelmälle asti.

– Yhtiössä valvotaan jatkuvasti erityisesti uusiutuvien polttoaineiden toimitusketjun vastuullisuutta sekä omen että riippumattomien auditointien avulla. □

Kasvava sääntely voi heikentää tilintarkastuksen laatua

KUVA: VEIKKO SOMERPURO

Arvostettu tutkija pelkää, että palvelutarjonnalle säädetyt rajoitukset voivat kääntyä sääntelylle asetettuja tavoitteita vastaan.

HELSINGISSÄ toukokuussa vieraillut professori **W. Robert Knechel** asettaa kyseenalaiseksi viimeisen vuosikymmenen aikana saavutetut hyödyt Yhdysvalloissa ja Euroopan Unionissa toteutuneista tilintarkastussääntelyn muutoksista.

– Esimerkiksi yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä koskeva tilintarkastusyhteisön pakollinen vaihtaminen tietyin väliajoin voi johtaa asiakasyrityksen valinnanvapauden kaventumiseen. Asiakas ei saa välttämättä valita parhaaksi katsomaansa tilintarkastajaa. Lisäksi tilintarkastajan rotaatio aiheuttaa kustannuksia asiakkaalle.

Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen luonnollista

Amerikkalaisprofessori muistuttaa, että tilintarkastus koetaan palvelualana, jota kysynnän ja tarjonnan lait ohjaavat. Kysyntä ja tarjonta ovat hänen mukaansa kuitenkin enemmän tai vähemmän riippuvaisia alan sääntelystä.

Kasvanutta sääntelyä ja tilintarkastusasiakkaiden palvelutarpeita tutkinut

Knechel pitää asiakkaan tarpeisiin vastaamista luonnollisena.

– Jokaisella asiakkaalla on yksilölliset tarpeet esimerkiksi konsultointipalveluille.

Palveluinnovaatioiden kehittäminen voi taantua

Professori arvioi, että kilpailun luonne tilintarkastusalalla voi muuttua nykyisen sääntelykehityksen seurauksena.

– Tilintarkastajat eivät voi kilpailulla tarjoamalla palveluita, minkä vuoksi siirrytään hintakilpailuun. Se saattaa kuitenkin estää innovaatioiden kehittelyä, mikä vaikuttaa tilintarkastuspalvelun laatuun. Koettu huono laatu taas voi luoda paineita uuteen sääntelyyn, mikä voi ruokkia negatiivista kierrettä. □

Vastuuraportoinnin varmennus avaa uusia uria

Wendy Green uskoo yritysvastuuraportoinnin lisääntymisen avaavan uusia mahdollisuuksia tilintarkastusalalle.

YRITYSVASTUURAPORTTIEN ulkoisen varmennuksen kysynnän kasvu tarjoaa tilintarkastusalalle merkittäviä mahdollisuuksia professori **Wendy Greenin** mukaan.

– Kasvanut kysyntä on seurausta yritysten sidosryhmien tarpeesta saada tietoa yrityksen vastuullisesta toiminnasta. Lisäksi yritykset ovat alkaneet kokea vastuullisuuden yhtenä pitkän aikavälin menestystekijänä.

Varmennusten määrä tasaisessa kasvussa

Green sanoo tuoreeseen tutkimustietoon tukeutuen, että yritysvastuutietoihin kohdistettujen varmennusten määrä kasvaa tasaisesti rahoitusmaailman lisääntyneen kiinnostuksen toimiessa kannustimena.

– Esimerkiksi 95 % maailman suurimmista yhtiöistä julkaisee vapaaehtoisesti vastuuraportin, joka sisältää kasvihuonekaasupäästöt. Vuonna 2011 tehdyn kyselyn mukaan maailman 250 suurimmasta yrityksestä 46 % sekä eri maiden sadasta suurimmasta yrityksestä 38 % käyttää ulkoista varmennusta.

Varmennus tukee sisäistä raportointia

Professori Wendy Green korostaa, että ei-taloudellisen tiedon varmentaminen tuo hyötyjä myös yritykselle itselleen.

Professori Wendy Green näkee tulevaisuuden potentiaalia vastuuraporttien varmennuspalveluissa.

KUVA: VEIKKO SOMERPURO

– Varmennusprosessi auttaa kehittämään myös sisäistä raportointia ja tuottamaan olennaista tietoa sisäisen päätöksenteon tueksi.

Yritysvastuuraporttien parissa työskenteleville ja raporttien hyödyntäjille

hän muistuttaa, että vastuuraportoinnin sääntely on vasta kehittymässä.

– Toistaiseksi kyse on alan omasta itsesääntelystä näitä palveluja koskevien standardien muodossa. □

Muutosehdotuksia osakkeenomistajan oikeudet -direktiiviin

MIKKO REINIKAINEN, MILLA KOKKO-LEHTINEN

EU-komissio haluaa lisätä osakkeenomistajien sitoutuneisuutta kohdeyhtiöihin ehdottamalla mm. uusia läpinäkyvyys- ja avoimuusvaatimuksia koskien omistajapolitiikkoja, lähipiiriliiketoimintaa ja johdon palkitsemista.

KUVA: MVphotoStock

RAHOITUSMARKKINAKRIISI on EU-komission mielestä johtunut osaksi yritysten johdon lyhytjänteisestä ja liiallisesta riskinotosta, jota osakkeenomistajat ovat tukeneet. Myöskään yhteisösjoiattajat ja omaisuudenhoitajat eivät komission mielestä ole valvoneet kohdeyhtiötään tarpeeksi.

Tavoitteena osakkeenomistajien pitkäaikainen sitouttaminen

EU-komission ehdotus osakkeenomistajan oikeuksia koskevan direktiivin (2007/36/EY) muuttamisesta julkaistiin 9.4.2014. Ehdotuksen tavoitteena on, että osakkeenomistajien pitkäaikaisen sitoutumisen lisäämiseksi olisi

- 1) sitoutettava omaisuudenhoitajat aiempaa paremmin vaikuttamaan kohdeyhtiöihin
- 2) luotava johdon palkitsemisessa parempi yhteys johdon tavoitteiden ja saavutusten välillä
- 3) annettava osakkeenomistajille parempi näkyvyys yrityksen lähipiiriliiketoimiin
- 4) parannettava "valtakirjaneuvonantajien"* palvelun luotettavuutta ja laadukkuutta sekä
- 5) parannettava rajat ylittävään osakeomistukseen liittyen tiedonkulkua, äänestämismahdollisuutta ja osakkeenomistajan tunnistamista; keskeistä olisi vähentää näihin toimenpiteisiin liittyviä kustannuksia.

Ehdotukseen sisältyvät asiat ovat olleet keskeisesti esillä siten, että on oletettavaa ehdotusten johtavan EU-tasoiseen sääntelyyn, vaikka ehdotetun sääntelyn aikataulusta ei tätä kirjoitettaessa ole tarkempaa tietoa. Ehdotuksiin kannattaakin perehtyä jo nyt, koska komission esittämät ratkaisut ovat sekä kiinnostavia että samalla ongelmallisia.

* valtakirjaneuvonantajalla (englanniksi proxy advisor) tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka antaa ammattimaisesti suosituksia osakkeenomistajan äänioikeuden käytöstä yhtiökokouksessa

Tässä artikkelissa esitellään ehdotuksen pääpiirteitä. Seuraavassa Balanssi-lehden numerossa 5/2014 julkaistavassa jatko-osassa esitellään tarkemmin johdon palkitsemiseen ja yrityksen lähipiiriliiketoimiin liittyviä muutosehdotuksia.

Osakkeenomistajan tunnistaminen

Monissa jäsenmaissa osakeomistus on järjestetty tai ainakin se voidaan järjestää moniportaisen hallinnan kautta. Ehdotuksessa suunnitellaan määräyksiä, joiden perusteella osakkeet liikkeeseen laskeneella yhtiöllä olisi mahdollisuus tunnistaa osakkeenomistajansa omistusketjun pituudesta riippumatta.

Tunnistamista varten siirrettävää osakkeenomistajan yksilöintitietoa ei saisi käyttää muuhun (esimerkiksi julkistamiseen) kuin osakkeenomistajan oikeuksien käyttämisen helpottamiseen. Virhetilanteita varten osakkeenomistajalla olisi mahdollisuus käyttää tiettyjä suojakeinoja, kuten oikeus poistaa tai korjata väärä tieto. Tunnistamistietoihin liittyvät palkkiot eivät saisi olla diskriminoivia tai suhteettomia, ehdotuksessa ei tosin selkeästi lausuta, keneltä palkkio voidaan periä (osakkeenomistajalta vai yhtiöltä).

Läpinäkyvyysvaatimukset

Komissio haluaa lisätä yhteisösjoiattajien ja omaisuudenhoitajien aktiivisuutta listayhtiöiden osakkeenomistajina pitkällä aikavälillä. Niiden olisi laadittava osakeomistukseensa liittyvät vaikuttamisperiaatteet, jotka vastannevat meillä entuudestaan tunnettuja "omistajapolitiikkoja". Omistajapolitiikoissa määriteltäisiin mm. kohdeyhtiön toiminnan seuranta, vuoropuhelua sen kanssa ja yhteistyötä toisten osakkeenomistajien kesken. Yhteisösjoiattajien ja omaisuudenhoitajien tulisi myös julkistaa äänestyskäytymisensä.

Lisäksi yhteisösjoiattajan olisi julkaistava vuosittain osakesijoitusta koskeva sijoitusstrategiansa, jossa kerrottaisiin mm. kuinka sijoittami-

nen on sopusoinnussa yhteisösjoiattajan vastuiden maturiteetin ja pitkän aikavälin tuottotavoitteiden kanssa. Sijoitusstrategian olisi oltava saatavilla yhteisösjoiattajan internetsivustolla.

Tietoa myös omaisuudenhoitojärjestelyistä

Yhteisösjoiattajan olisi vuosittain julkistettava mahdolliset omaisuudenhoitajan kanssa tekemänsä sopimukset artiklan määräämin sisällöin, jos se on ulkoistanut omaisuudenhoidon omaisuudenhoitajalle. Yhteisösjoiattajan olisi julkistettava myös tietoja omaisuudenhoitojärjestelyistään kuten esimerkiksi omaisuudenhoitajan suorituksen arvioimisesta ja sijoitetun omaisuuden tavoitellusta kiertonopeudesta.

Omaisuudenhoitajan olisi raportoitava yhteisösjoiattaja-asiakkaalleen kahdesti vuodessa siitä, miten sen toiminta vastaa asiakkaan sijoitusstrategiaa ja toimintaperiaatteita sekä siitä, miten sijoitusstrategia ja sen toteuttaminen ovat tuottaneet pitkällä aikavälillä.

Valtakirjaneuvonantajien toiminnan järjestämistä säädeltäisiin tavoitteena parantaa listayhtiöiden yhtiökokouksia koskevien äänestysuusitusten laatua. Valtakirjaneuvonantajien olisi julkaittava säännöllisesti tiettyä tietoja toiminnastaan.

Avoimuutta päätöksentekoon johdon palkitsemisesta

Osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksia halutaan lisätä tuomalla yhtiön johtoa koskeva palkitsemispolitiikka osakkeenomistajien päätettäväksi vähintään kolmen vuoden välein. "Johdo" kattaa ainakin yhtiön hallituksen ja mahdollisen hallintoneuvoston jäsenet. Johdolle ei saisi maksaa palkkioita muuten kuin tällaisen palkkiopolitiikan puitteissa.

Palkkiopolitiikan tulisi tukea yhtiön pitkän aikavälin etuja ja kestäväää liike-toimintaa. Siinä olisi määrättävä palkkion enimmäismäärä. Lisäksi kiinteille ja muuttuville palkkioille olisi asettava selkeät perusteet ja niiden suhde olisi määritettävä.

Johdon palkitsemista koskeva palkitsemisraportti olisi laadittava osakkeenomistajien hyväksyttäväksi vuosittain jälkikäteen. Siinä olisi esitettävä olennaiset tiedot johdolle ja entiselle johdolle maksetuista palkkioista, vertailta niitä kolmeen edelliseen vuoteen ja kerrottava, millä edellytyksillä palkkiot ovat perittävässä takaisin.

Lähipiiriliiketoimia koskevat päätökset

Vähemmistöosakkaiden suojan ja osakkaiden tiedonsaannin parantamiseksi komissio ehdottaa eräitä merkittäviä muutoksia menettelyyn, jolla yhtiö voisi tehdä suurempia liiketoimia lähipiiriinsä kuuluvien kanssa. "Lähipiirilä" tarkoitetaan tässä IAS 24-standardin mukaista lähipiiriä eli samaa kuin Suomen osakeyhtiölaissakin.

Arvoltaan yli 1 % taseesta olevat liiketoimet yhtiön lähipiirin kanssa olisi julkistettava ja samalla myös esitettävä liiketoimista kohtuullisuuslausunto (englanniksi fairness opinion). Kohtuullisuuslausunto voitaisiin tietyissä rajoissa jättää esittämättä, jos yhtiökokous olisi etukäteen tehnyt asiasta määräraikaisen päätöksen.

Lähipiiriliiketoimelle olisi hankittava osakkeenomistajien hyväksyminen, mikäli lähipiiriliiketoimen arvo ylittäisi 5 % taseesta. Tietyin edellytyksin hyväksyminen voitaisiin antaa etukäteenkin.

Päätöksenteko- ja julkistamisvaatimuksia ei sovellettaisi kokonaan omistettujen konserniyhtiöiden välillä tehtyihin liiketoimiin. □

Mikko Reinikainen on PricewaterhouseCoopers Oy:ssä yhtiöoikeudesta vastaava partneri.

OTK, KTM **Milla Kokko-Lehtinen** työskentelee PricewaterhouseCoopers Oy:n Corporate Law -ryhmässä yhtiöoikeusasiantuntijana.

TILINPÄÄTÖS 2014

KOULUTUKSET

- Konsernitilinpäätöksen laadinta Helsinki 12.11.2014
- Konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä Helsinki 13.11.2014
- Yhdistykset ja säätiöt – ajankohtaista lainsäädännössä, tilinpäätöksessä ja verotuksessa 2014 Helsinki 18.11.2014
- Osakeyhtiön tilinpäätös 2014 – tietopaketti tilinpäätöksestä ja verotuksesta Helsinki 19.11.2014 • Tampere 3.12.2014
- Rahoituslaskelman laadinta ½ pv Helsinki 27.11.2014
- IFRS-tilinpäätös 2014 ½ pv Helsinki marraskuu 2014
- Henkilöyhtiöiden tilinpäätös Tampere 2.12.2014

PÄIVITETYT TILINPÄÄTÖSJULKAISUT – MYÖS E-KIRJOINA!

TILAUKSET JA ILMOITTAUTUMISET
khtmedia.fi, kustannus@kht.fi, koulutus@kht.fi

KHT-MEDIA

Hallituksen budjettiriihi: korotuksia valmisteverotukseen ja pieniä muutoksia tuloverotukseen

HALLITUS käsitteli budjettiriihessä elokuun lopussa valtiovarainministeriön talousarvioesitystä, jossa verotuksen painopistettä pyritään siirtämään talouskasvun kannalta haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveystaloudellista verotusta.

Suurimmat esityksen muutokset liittyvätkin valmisteverotukseen: tupakkaveroon, makeisveroon, polttoaineveroon on esityksen mukaan luvassa korotuksia, samoin ajoneuvoveroon. Mm. seuraavista muutosehdotuksista yksityishenkilöiden verotukseen sovittiin:

- pääomatuloverotuksen ylempi veroprosentti nousee 33 % (nyt 32 %)
- pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan 30 000 euroon (nyt 40 000 euroa)

- progressiivisen tuloverotuksen ylimmän tuloluokan alaraja alennetaan 90 000 euroon (nyt 100 000 euroa) ja tämän tuloluokan voimassaoloaika pidennetään vuoden 2018 loppuun asti
- perintö- ja lahjaverotuksen kaikkia veroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä
- asuntolainan koroista 65 %:a on verotuksessa vähennyskelpoista.

Yritysten tuloverotuksen osalta esitys ei sisällä juurikaan muutoksia. Esityksessä elokuvatuottajien tuotantotuki säädetään veronalaiseksi ja yritysten edustuskulujen osittainen (50 %) vähennyskelpoisuus palautetaan.

Eduskunnassa syysistuntokauden aikana käsiteltävän budjettiesityksen muutokset astunevat voimaan vuoden 2015 alussa.

Verohallinnolta uusia ohjeita

VEROHALLINTO on antanut mm. uusia tulo- ja arvonlisäverotukseen liittyviä ohjeita.

Tuloverotus

- Edustusmenot tuloverotuksessa (28.8.2014)
- Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa (28.8.2014)
- Kotikunnan merkitys verotuksessa (22.8.2014)
- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys (3.7.2014)
- Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille (3.7.2014)
- Johdannaisinstrumenttien verotus elinkeinoverolain 27 d §:n ja 27 e §:n mukaan (18.6.2014)
- Väliyhteisötulon verotus Suomessa (16.6.2014)
- Henkilöstörahostosta saatavien tulojen verotus (6.6.2014)

- Tulontasaus ansiotulojen verotuksessa (6.6.2014)
- Osuuskuntien verotuksesta uuden osuuskuntalain näkökulmasta (20.5.2014)
- Verohallinnon yhtenäistämishjeet vuodelta 2013 toimitettavaa verotusta varten (24.4.2014).

Arvonlisäverotus

- Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa (7.7.2014)
- Terveysten- ja sairaanhoidon arvonlisäverotus (25.6.2014).

Muuta

- Ahvenanmaan verotus (6.6.2014)
- Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus (6.6.2014).

Askel eteen, ja toinen taakse

Edellisen Kataisen hallituksen kolmen vuoden puserrus tuotti verotuksen osalta niin priimaa kuin suttua. Hallituksen veropoliittisen ohjelman punainen lanka kopioitiin Hetemäen työryhmän johtavista aineksista. Verotuksen painopistettä pyrittiin muuttamaan kansantalouden myönteisen kehityksen kannalta suuntaan.

Työn verotusta piti keventää ja kulutuksen verotusta kiristää. Viimeksi mainittu kyllä kiristyi mukavasta, mutta työn verotuksen keventymisestä voidaan olla monta mieltä. Toisen painopistemuutoksen osalta hallituksen osumatarkkuus oli selvästi parempi. Yritysten verotusta kevennettiin ja omistajien verotusta kiristettiin. Muutos koski tosin vain yhteisömuotoisia yrityksiä ja niiden omistajia.

Mieleenpainuvien aikaansaannosten oli varmaankin yhteisöverokannan pudotus 26 %:sta aina 20 %:iin. Tämä oli todella hieno saavutus, jolle pitää nostaa hattua. Kolmen vuoden jaksoon mahtuu myös kömmähdyksiä. Jos kokonaisuutta pitäisi kuvata yhdellä sanalla, se olisi linjattomuus.

Hallitus teki varmasti pitkään lyömätömänä pidettävän ennätyksen toimista ja heti perään tehdyistä vastatoimista, joilla aikaisemmat toimet peruttiin. Lista on pitkä, ja seuraavassa parhaimmat herkkupalat.

Menokehysriihessä 2012 hallitus muutti pitkäaikaisen doktriinin, jossa verojärjestelmän kilpailukykyä ylläpidetään kohtuullisilla verokannoilla ja laajalla veropohjalla. Hallitus ei seurannut Ruotsin esimerkkiä yhteisöverokannan alentamisella vaan päätti puhkoa veropohjaa.

Säädettiin kolme kolmivuotista kasvuyrityskannustinta; tuotannon investointien korotetut poistot, T&K-vero-

vähennys ja sijoittajavähennys. Seuraavassa menokehysriihessä 2013 hallitus palasi vanhalle linjalle ja päätti, että verokantaa pitää siltäkin alentaa ja veropohjaa suojata. Yhteisöverokanta laskettiin 20 %:iin ja veronhuojennuslakien soveltamisaikaa leikattiin vuodella (ei sijoittajavähennyksen).

Pelkästään Kataisen hallituksen synniksi ei voida laskea sitä, että Stubbin hallitus päätti palauttaa edustusmenojen vähennyskelpoisuuden, joka juuri oli ehditty poistaa. Sama koskee voimalaitosveroa, josta luovuttiin ennen kuin sitä oli saatu edes voimaan. Kataisen hallitus päätti poistojen leikkauksesta menokehysriihessä 2013, mutta perui päätöksensä jo syksyllä. Viisas veto, mutta miksi aluksi piti hötkyillä?

Ansiotulojen verotuksen inflaatiotarkistuksista on vaalikauden aikana useasti päätetty luopua, mutta kalkkiviivoilla hallitus on yleensä hellyntyn muiden kuin suurituloisten osalta. Kotitalousvähennystä leikattiin, ja kohta perään taas kasvatettiin. Oman auton käytön verovapaisten kilometrikorvausten leikkauspäätöstä oikaistiin ennen kuin se edes tuli kailta osin voimaan.

Kataisen hallitus päätti leikata lapsilisiä 110 miljoonalla eurolla. Stubbin hallitus puolestaan päätti ottaa käyttöön verotuksessa lapsivähennyksen, jonka verovaikutus on 70 miljoonaa euroa. Mitähän järkeä tässäkin palapelissä on?

Kun vielä mieliin palautetaan millainen farssi liittyi osinkoverouudistukseen, niin aikamoiselta tunaroinnilla homma häiskahtaa. Kataisen hallitusta ei tosin voi syyttää hyvän tahdon puuttumisesta, mutta kylläkin siitä, että uudistukset olisi alun perin pitänyt valmistella paremmin. Toivottavasti tästä on opittu jotain. □

PAULI K. MATTILA

Konkurssia edeltävä toiminnan jatkuvuuden arviointi Pohjoismaissa

Tuoreen tutkimuksen valossa mukautettujen tilintarkastuskertomusten määrä ennen konkurssia vaihtelee Pohjoismaissa. Tanskalais- ja norjalaisyhtiöt saivat ruotsalais- ja suomalaisyhtiöitä useammin mukautetun kertomuksen.

NINA SORMUNEN

TUOREESSA Pohjoismaita koskevassa tutkimuksessamme¹ selvitettiin tilintarkastajan toiminnan jatkuvuutta (going concern) koskevaa arviointia ennen yrityksen konkurssia Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa. Tutkimusaineistona käytettiin konkurssiyritysten tilintarkastuskertomuksia, jotka oli annettu vuosi ennen konkurssipäivää.

Konkurssit ja tilintarkastajan going concern -arvio

Tilintarkastuksen yhteiskunnallinen hyöty yritykselle on huomattava ja tilintarkastuksen merkitys on korostunut entisestään viime vuosien talouskriisien ja konkurssiaaltojen seurauksena. Yleisesti ottaen konkurssiennus-

tamisella on pitkä historia, mutta aikaisemman kirjallisuuden perusteella tilintarkastajan raportointi on saanut vähemmän huomiota.

Perinteinen konkurssiennustaminen keskittyy yrityksen taloudellisen tilan tutkimiseen 3, 2 ja 1 vuotta ennen konkurssia. Tässä tutkimuksessa keskityttiin konkurssiyritysten taloudelliseen tilaan vuotta ennen konkurssia tilintarkastuskertomuksia hyödyntäen.

Tilintarkastajan tulee tehdä oma arvionsa, onko yritysjohdon arvio toiminnan jatkuvuudesta asianmukainen. On siis selvää, että tilintarkastajan arvio toimii varoitusmerkkinä yrityksen taloudellisista vaikeuksista lähes kaikkialla maailmassa. →

	NORJA		RUOTSI		SUOMI		TANSKA	
Vakiomuotoinenkertomus	877	74 %	1131	82 %	83	80 %	145	52 %
Mukautettu kertomus	300	26 %	250	18 %	21	20 %	134	48 %
Yhteensä	1177		1381		104		279	

Merkittäviä eroja Pohjoismaiden välillä

Vaikka kansainväliset tilintarkastusstandardit (ISA) ovat ajan myötä kehittyneet paljon, eivät tilinpäätöskäytännöt kuitenkaan ole yhdenmukaistuneet eri maissa. Standardien käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon liittyvien kansallisten erojen seurauksena eri maissa laadittujen tilinpäätösten sisältämä informaatio ei siten välttämättä ole yhtä luotettavaa.

Tutkimuksemme mukaan mukautettujen tilintarkastuskertomusten osuus ennen konkurssia vaihteli merkittävästi Pohjoismaiden välillä huolimatta siitä, että maiden oikeusjärjestelmät ovat samankaltaiset ja vaatimukset toiminnan jatkuvuutta koskevasta arviosta ovat lähes identtiset.

Mukautettujen kertomusten antaminen ennen konkurssia oli todennäköisempää Tanskassa ja Norjassa kuin Ruotsissa ja Suomessa. Tanskalaiset ja norjalaiset yritykset saivat siten suomalais- ja ruotsalaisyhtiöitä huomattavasti useammin mukautetun tilintarkastuskertomuksen² ennen konkurssia. Huolestuttavaa on, että yli puolet tutkituista konkurssiyrityksistä oli saanut tilintarkastajalta vakiomuotoisen lausunnon ilman mukautuksia tai lisätietoja yrityksen taloudellisesta tilasta.

Sivun yläosassa olevassa taulukossa on kuvailtuna³ havaintoaineiston tiedot.

Mukautettujen kertomusten määrä ennen konkurssia koko tutkimusaineistoon suhteutettuna on Ruotsissa ja Suomessa lähes sama; suomalaisessa aineistossa 20 % ja ruotsalaisessa 18 %. Norjassa ja Tanskassa mukautettujen kertomusten määrä ennen konkurssia on hiekan korkeampi; norjalaisessa aineistossa 26 % ja tanskalaisessa 48 %.

Mikä selittää maakohtaisia eroavaisuuksia?

Tuloksia voidaan pitää mielenkiintoisina, mutta niitä tulee tulkita varoen, sillä tutkimuksessa ei pystytty osoittamaan tarkkoja syitä maakohtaisiin eroihin. Mahdolliset eroavaisuudet oikeudellisessa ja poliittisessa ympäristössä sekä kulttuurissa voivat vaikuttaa tilintarkastusraportoinnissa ilmenneisiin maakohtaisiin eroihin huolimatta siitä, että ammattistandardit ovat identtiset tai samankaltaiset.

Tutkimuksemme tuotiin esiin kaksi mahdollista tekijää, jotka voisivat selittää eroavaisuuksia toiminnan jatkuvuutta koskevassa arvioinnissa. Ensinnäkin going concern -arviolla on Tanskassa ja Norjassa pidempi historia kuin Ruotsissa ja Suomessa. Tämän perusteella voidaan olettaa, että tanskalais- ja norjalaistilintarkastajilla on pidempi kokemus toiminnan jatkuvuutta koskevassa arvioinnissa.

Toisena tekijänä voidaan pitää tilintarkastajan muodollisia pätevyysvaatimuksia. Esimerkiksi Suomessa keskeisiin pätevyysvaatimuksiin kuulu-

vat yliopistotasoinen koulutus ja vähintään kolmen vuoden käytännön kokemus tilintarkastustyössä. Ruotsissa koulutusvaatimukset ovat matalammat, kun taas Norjassa ja Tanskassa koulutusvaatimukset ovat tiukemmat. Voidaan olettaa, että tilintarkastajien koulutus- ja pätevyysvaatimukset eivät ole myöskään keskenään yhdenmukaisia, koska yliopistotason koulutus Pohjoismaissa vaihtelee.

Big 4 -yhteisöjen tilintarkastajien arviot

Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että tilintarkastuksen laatu Big 4 -yhteisöissä on parempaa verrattuna pienempiin tilintarkastusyhteisöihin. Tämä seikka vei toiseen tutkimuskysymykseen: onko tilintarkastajan arvio toiminnan jatkuvuudesta homogeenisempi, kun tilintarkastajana toimii Big 4 -yhtiö? Tutkimustuloksemme osoittivat, että erot tilintarkastajan arvioissa toiminnan jatkuvuudesta ovat pienempiä silloin, kun tilintarkastuksen on suorittanut Big 4 -yhteisössä toimiva tilintarkastaja.

Harmonisation of Audit Practice: Empirical Evidence from Going-Concern Reporting in the Nordic Countries

N. Sormunen, K. Jeppesenin, S. Sundgrenin ja T. Svanströmin vuonna 2013 toteuttaman tutkimuksen eräs keskeinen kohde oli tilintarkastuksen harmonisointuminen Pohjoismaissa (Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska). Vertailun teki mahdolliseksi maiden osakeyhtiölainsäädännön ja tilintarkastajien noudattamien kansainvälisten tilintarkastusstandardien (ISA) samankaltaisuus. Tutkimusaineisto koottiin pohjoismaisista osakeyhtiöistä, jotka olivat hakeutuneet konkurssiin 365 päivän sisällä tilinpäätöspäivästä. Konkurssit olivat tapahtuneet vuosien 2007–2011 aikana.

Tutkimusta tarvitaan lisää

Mukautettujen tilintarkastuskertomuksien määrä ennen konkurssia vaihtelee merkittävästi Pohjoismaissa. Voidaan todeta, että yhdenmukainen pohjoismainen käytäntö näyttää puuttuvan konkurssia edeltävässä tilintarkastusraportoinnissa.

Lisäksi mukautettujen tilintarkastuskertomusten suhteellinen määrä koko pohjoismaisessa tutkimusaineistossa oli hyvin alhainen. Tilintarkastajan tulisikin kiinnittää erityistä huomiota raportointiin yrityksen toiminnan jatkuvuudesta ja yrityksen taloudellisesta tilasta, koska tämä informaatio on tilintarkastuskertomuksen lukijalle tärkeää.

Tilintarkastuksen harmonisointumista on tutkittu akateemisesti vielä mel-

ko vähän. Lisää tietoa tarvitaan muun muassa erilaisten tilintarkastuskäytäntöjen syistä sekä muiden eri osa-alueiden mahdollisista poikkeavuuksista. Kiinnostava tutkimusalue olisi myös toiminnan jatkuvuutta koskevan arvioinnin mahdolliset eroavaisuudet Pohjoismaiden ulkopuolella. □

KTT **Nina Sormunen** luennoi ja tutkii Kööpenhaminan kauppakorkeakoulussa (Copenhagen Business School).

- 1 Sormunen, N., K. Jeppesen, S. Sundgren & T. Svanström (2013), 'Harmonisation of Audit Practice: Empirical Evidence from Going-Concern Reporting in the Nordic Countries', *International Journal of Auditing*, Vol. 17, No. 3, pp. 308–326.
- 2 Tässä artikkelissa mukautetulla tilintarkastuskertomuksella tarkoitetaan tilintarkastuskertomusta, joka sisältää epäilyksen yrityksen toiminnan jatkuvuudesta.
- 3 Aineistomme koostuu yhteensä 2 941 konkurssiin ajautuneesta yrityksestä Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa. Konkurssit ovat tapahtuneet vuosien 2007–2011 aikana.

Syysseminaari

Riskienhallinta sisäisen tarkastuksen kumppanina

28.–29.10.2014 | Tornihotelli, Tampere

Mukana mm. Phil Tarling, Charlotta Löfstrand Hjelm, Johanna Kattelus, Markus Kiviaho ym.

Uusi Tornihotelli avataan Tampereella lokakuun puolivälissä.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset
www.theia.fi/tapahtumat/seminaarit

Yhteistyöllä tuloksiin

THEIA.FI

Eettisen ja compliance -ajattelun kivijalkaa rakentamassa

Yrityksiltä odotetaan toimintaa, joka ylittää lain pykälien vaatimukset. Kuinka siis luodaan kivijalka eettiselle ja vaatimustenmukaiselle käyttäytymiselle?

NIINA RATSULA

EETTINEN ja vastuullinen liiketoiminta sekä compliance-ajattelu ovat saaneet viime aikoina paljon huomiota osakseen niin yritysjohton kuin mediankin suunnalta. Perinteisen ajattelutavan mukaan compliance-käsitteellä viitataan lakien ja säännösten noudattamiseen. Enää ei kuitenkaan riitä, että toimitaan pakollisten vaateiden mukaisesti, vaan yrityksiltä odotetaan lain pykälien vaatimukset ylittävää eettistä toimintaa.

Moraalikäsityksen vastaisessa toiminnassakin maineriski

Lahjusepäilyjä, kartelleja, eturistiriitatilanteita, varojen väärinkäyttöä sekä muita väärinkäytöksiä ja eettisiä rikkomuksia tulee jatkuvasti ilmi. Seuraukset rikkomuksista yrityksille ja yksityishenkilöille ovat merkittäviä. Ne realisoituvat sakkoina, vahingonkorvausvaateina sekä tulon- ja varojen menetyksinä vahingoittaen yrityksen ja yksittäisten henkilöiden mainetta ja brändiä.

Aina rikkomuksissa ei suinkaan ole kyse siitä, että toimittaisiin vastoin lakia. Jo sillä, että yrityksen toiminta vaikuttaisi yleisen moraalikäsitteen vastaiselta, voi olla merkittävä maine- ja mediavaikutus. Compliance-kulttuuria ja -ohjelmia siis tarvitaan yrityksen eetti-

sen ja vaatimustenmukaisen käyttäytymisen kivijalaksi. Millaisin keinoin näitä asioita voi edistää organisaatioissa?

Johdon sitoutuminen

Compliance-kulttuurin lähtökohtana on, että ylin johto on määritellyt, mikä on yrityksen tapa toimia. Tyypillisesti esimerkiksi hallitus tai johtoryhmä hyväksyy yrityksen liiketapaperiaatteen.

Johdon tulee muodollisen hyväksymisen lisäksi myös omalla käytöksellään ja tekemiensä päätösten kautta osoittaa sitoutumisensa määrittelemiinsä pelisääntöihin ja yrityksen arvoihin. Käytännön tasolla sitoutuminen näkyy myös siinä, että johtoon kuuluvat henkilöt tietävät, miten organisaation compliance-asiat on järjestetty ja kuka niistä vastaa.

Compliancen organisointi

Compliance-nimeä kantavat organisaatiofunktiot ovat lisääntyneet kuin sienet sateella viime vuosien aikana ympäri maailman, myös Suomessa. Onkin tärkeää antaa organisaatiolle viesti, että eettisiin ja compliance-asioihin suhtaudutaan vakavasti.

Compliance-toiminnon perustaminen on yksi keino viestiä asiaa. Eettisiä ja compliance-asioita voidaan myös edis-

ORGANISAATIOKAAVIOITA TÄRKEÄMPÄÄ ON, MITEN EETTISIÄ JA COMPLIANCE-ASIOITA TODELLISUUDESSA JOHDETAAN.

tää ilman muodollista rakennetta. Usein puhutaan compliance-ohjelmista.

Mikäli compliance-yksikkö perustetaan, on sen edustajilla tärkeä tehtävä viestiä organisaatiossa, että compliance on edelleenkin jokaisen organisaation edustajan vastuulla. Compliance-toiminnon tavoitteena on luoda ja tarjota organisaatiolle työkaluja ja keinoja tämän vastuun kantamiseen, esimerkiksi koulutuksen ja toimintaohjeiden muodossa. Toiminto ei siis vastaa siitä, että organisaatio toimii lakien ja ohjeiden mukaisesti.

Riippumattomuus

Compliance-toiminnon organisointi riippumattomalla tavalla on avainasemassa, jotta toiminto voi toteuttaa tehtävänsä asianmukaisesti. Riippumattomuuden takaamiseksi parhaana käytäntönä pidetään compliance-toiminnon organisointia niin, että se raportoi toimistaan suoraan hallitukselle.

Käytännössä compliance-toiminnot ovat edelleenkin etenkin pörssiyrityksissä usein lakiosastojen yhteydessä, mikä historiallisesti onkin ollut niille luonnollinen kehityspaikka. Organisaatiokaavioiden kuvauksia tärkeämpää on se, miten eettisiä ja compliance-asioita todellisuudessa johdetaan.

Lähtökohtana on aukoton keskusteluyhteys ylimmän johdon ja hallituksen (tarkastusvaliokunnan) sekä compliance-toiminnon välillä. Työn puolueetonta suorittamista eivät saisi estää myöskään muut riippumattomuuteen vaikuttavat tekijät.

Riskiperusteinen lähestymistapa

Oman organisaation compliance-riskit tulee tuntea, jotta compliance-toiminta

olisi tarkoituksenmukaista. Compliance-riskien arviointi on käytännöllistä linkittää muuhun organisaatiossa tehtävään riskien arviointiin, esimerkiksi riskienhallintayksikön tai sisäisen tarkastuksen tekemään työhön.

On myös tärkeää pysyä kartalla uusista riskeistä, joita saattaa esiintyä esimerkiksi yrityksen suunnatessa uusille markkina-alueille. Tuotantolaitoksen siirtäminen Suomesta Aasiaan tuo aivan uudenlaisia compliance-riskejä pelikentälle.

Politiikat ja toimintaohjeet

Organisaation politiikat ja toimintaohjeet määrittelevät ”keitä olemme, miten meillä tehdään asioita”. Niitä tarvitaan, jotta voidaan kouluttaa ja viestiä yhteisistä toimintatavoista, seurata niiden toteutumista käytännössä sekä toimeenpanna seuraamuksia niiden rikkomisesta tai laiminlyömisestä. Henkilöstön on helpompi ymmärtää vastuunsa ja velvollisuutensa kun ne on kirjattu politiikkojen ja toimintaohjeiden muotoon. Myös seuraamusten toimeenpano on helpompaa, kun voidaan yksiselitteisesti viitata ohjeisiin, joita on laiminlyöty.

Liiketapaperiaatteet muodostavat tärkeimmän ja kattavimman ohjeistuksen compliancen, eettisen toiminnan ja koko organisaation toiminnan kannalta. Niissä kuvataan peruseriaatteet, joiden mukaan organisaation edustajien odotetaan toimivan. Compliance-ohjelmiin kuuluvat myös politiikat ja ohjeistukset koskien mm. kilpailuoikeutta, lahjoja ja vieraanvaraisuutta, sisäpiiritiedon käyttöä ja tietosuojaa.

Pahinta, mitä compliancen näkökulmasta voi tehdä, on luoda politiikka, jota ei käytännössä noudateta. Tar-

vitaan siis jonkinlainen varmennusjärjestelmä, jonka avulla varmistutaan, että organisaatiossa todella toimitaan politiikkojen ja toimintaohjeiden mukaisesti. Politiikat tulee myös muistaa pitää ajan tasalla.

Koulutus ja viestintä

Jotta politiikkojen ja toimintaohjeiden mukaisesti toimittaisiin, on varmistuttava, että henkilöstö tietää ja sisäistää ne. Yhtä tärkeää on myös varmistua, että työntekijät tietävät, kenen puoleen kääntyä, kun vallitsee epäsitoumuutta oikeasta tavasta toimia tai sääntöjen vastaisen toiminnan seurauksista.

Viestintä on tehokkainta jatkuvasti ja eri keinojen toteutettuna. Compliance-aiheiset verkkokoulutukset ovat saatavilla valtavan suosion 2000-luvulla. Niiden lisäksi tarvitaan myös luokahuonekoulutuksia, joissa vaikeista ja epäselvistä aiheista voidaan keskustella kasvotusten. Aihetta on hyvä pitää pinnalla myös intranetissä, sisäisissä julkaisuissa ja organisaation muilla viestintäareenoilla. Johdon sekä compliance-toiminnon oma esimerkki toimii myös tärkeänä viestintäkeinona.

On syytä myös pohtia, missä foorumeissa viestitään tapahtuneista eettisistä ja compliance-rikkomuksista. Viestinnällä pyritään osaltaan varmistumaan siitä, että tapahtuneista virheistä otetaan opiksi. Lisäksi omaan yritykseen liittyvät käytännön esimerkit auttavat henkilöstöä sitoutumaan ja ymmärtämään, mistä compliancessa on kyse sekä millaisia seurauksia sääntöjen rikkomisesta aiheutuu.

Raportointi- ja käsittelymekanismit

Toimivassa compliance-ohjelmassa on myös määritelty, mitä kanavia pitkin tietoa eettisistä ja compliance-rikkomuksista tai niihin liittyvistä epäilyksistä voidaan ilmoittaa. Käytännössä kanava voi olla sähköpostiosoite, puhelin tai intranetistä löytyvä verkkolomake.

Ilmoituskanavan toteutusvaiheessa tulee pohdittavaksi mm:

- onko se sisäinen vai ulkopuolisen palveluntarjoajan ylläpitämä?
- voiko ilmoituksen tekijöinä olla oman henkilökunnan edustajien lisäksi organisaation ulkopuolisia tahoja kuten toimittajat tai asiakkaat?
- onko ilmoitus mahdollista jättää anonyymisti?
- millä tarvittavilla kielillä ilmoituskanava tulisi järjestää?
- miten paikallinen lainsäädäntö suhtautuu ilmoituskanavan käyttöön?

Etukäteen kannattaa myös määritellä ilmoitettujen tapausten käsittelyprosessi. Kenelle tieto tapauksista menee? Mitkä tapaukset tutkitaan tarkemmin? Kuka on mukana tutkinnassa ja kuka viimekädessä vastaa siitä? Mikä on ilmoituksen kohteena olevan henkilön esimiehen rooli? Miten taataan reilu kohtelu ilmoituksen kohteena olevaa henkilöä kohtaan?

Hyvän käytäntönä pidetään, että vuoropuhelu ilmoituksen jättäjän kanssa on mahdollista, jotta häneltä voidaan epäselvissä tapauksissa pyytää lisätietoa. Toisaalta hänelle on tärkeää myös välittää tieto siitä, että jokaiseen raportoituu tapaukseen suhtaudutaan vakavasti ja ne käsitellään asianmukaisesti ryhtymällä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin, kun tarpeeksi faktoja on kerätty. Vuoropuhelumahdollisuus auttaa osaltaan luomaan kulttuuria, joka kannustaa avoimuuteen ja asioiden esille tuomiseen.

Seuraamukset

Ohjeiden ja lakien vastaisen toiminnan tultua päivänvaloon on tilanteen jälkihoito aina helpompaa, mikäli laiminlyönnistä koituvat seuraamukset on ennakkoon selkeästi määritelty sekä viestitty organisaatiossa. Seuraamusten toimeenpano on kriittinen tekijä compliance-ohjelman tehokkuuden ja uskottavuuden kannalta.

Seuraamukset voidaan määritellä esimerkiksi organisaation liiketoimintaperiaatteissa, joista henkilöstölle annetaan koulutusta. Viestinnän apuna voi käyttää myös tapahtuneita väärin-

käytöksiä ja niistä aiheutuneita seuraamuksia kertomalla niistä asianmukaisesti. Yrityksen organisaatiokulttuurista viime kädessä riippuu, kuinka vastaanottavia seuraamusten avoimelle viestimiselle ollaan. Ideaalitapauksissa viestintä seuraamuksista vahvistaa eettistä kulttuuria ja motivoi työntekijöitä entistä kuuliaisempaan toimintaan.

Valvonta ja auditointi

Organisaatiossa tarvitaan valvontaa ja auditointia, jotta saadaan tietoa siitä, kuinka eettisesti ja vaatimustenmukaisesti se todellisuudessa toimii. Valvonta voi toteutua eri puolilla organisaatiota osana esimiesten vastuuta. Sisäisellä tarkastuksella ja tilintarkastuksel-

la on tärkeä rooli riippumattoman arvioinnin tuottajina organisaation eettisen ilmapiirin ja compliancen toteutumisesta.

Myös compliance-toiminto ja -ohjelmat on hyvä laittaa sisäisen tarkastuksen listalle. Valvonnan osalta on syytä määritellä tarkkaan roolit ja vastuut; koira saattaa kuolla nälkään, jos kaikki ovat vastuussa koiran ruokkimisesta. □

Niina Ratsula toimii Kemira Oyj:n eettisistä ja compliance-asioista vastaavana johtajana.

BALANSSI 5/2014

- ▶ Lupaus, luovutus, tuloutus – mitä IFRS 15 tarkoittaa käytännössä?
- ▶ Yhtiöoikeuden EU-uudistus – johdon palkitseminen ja lähipiiriliiketoimet
- ▶ Miten suomalaisyhtiöissä hyödynnetään vastuuraportointia ja sen varmennusta?
- ▶ Johdon huolellisuusvelvoite liiketoiminnan nopeassa muutostemossa

Hyvinvointi- lääkettä eettisiin vaivoihin

KARI STORCKOVIUS

Yrityksen hyvinvoinnin edistämässä sisäisellä tarkastuksella on tärkeä rooli varmistettaessa, että ylimmän johdon eettiset viestit menevät perille. Miten tarkastustoimintoa kannattaa hyödyntää, jos yhteisössä podetaan eettisiä vaivoja?

HUONOVOINTISTA lasta lääkittäessä hoitajat puhuvat mieluummin hyvinvointilääkkeen antamisesta kuin pahoinvointilääkkeestä. Organisaation eettisiä ongelmia voi lähestyä samalla tavalla.

Sisäinen tarkastus eettisyyden edistämisen tukena

Sisäinen tarkastus on saanut ammattistandardeissa tehtäväkseen arvioida ja antaa suosituksia organisaation eettisten toimintaperiaatteiden ja arvojen edistämiseksi. Voitaissiinkin ehkä puhua organisaation ennakoivasta hyvinvoinnin edistämisestä ja tukemisesta.

Jos eettinen pahoinvointitauti kuitenkin yllättää, voi organisaatio joutua lääkekuurille. Tässä yhteydessä sisäinen tarkastus tekee usein ainakin tilanearvioinnin ja tarvittaessa, osaamisensa puitteissa hoitaa asian esituskintaa eettisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Erilaisissa väärinkäytöselvityksissä Suomi ja suomalaiset organisaatiot saavat yleensä suhteellisen hyviä arvosanoja. Tämän tästä julkisuuteen kuitenkin tulee tapauksia, joissa asiat ovat edenneet ongelmien tasolle. Viime aikoina olemme saaneet lukea mm. huumepoliisissa ja Helsingin kaupungilla esille tulleista tapauksista.

Ei ole mitään syytä olettaa, että nämä olisivat erittäin harvinaisia yksittäistapauksia. Rohkenen jopa arvailla, että kiinnijäämisprosentti on meillä pienempi, koska luottamus ihmisiin on niin suuri. Vai pitäisikö puhua sinisilmäisyydestä?

Arvioinnissa mentävä pintaa syvemmälle

Eettinen kulttuuri rakentuu pikkuhiljaa ja se voi olla aivan jotain muuta kuin organisaation julkilausumissa esitetään. Eettisyyden sanoma lähtee yhteisön ylimmästä johdosta ja sisäisen tarkastuksen tehtävänä on huolehtia siitä,

että sanoma kuuluu koko organisaatiossa. Ylimmän johdon on myös eletävä kuten opettaa, muuten eettisestä kulttuurista puhuminen on turhaa.

Yhteisön eettistä tilaa arvioitaessa kaikki voi näyttää päälle päin hyvältä, mutta sisäisen tarkastuksen on katsottava pinnan alle ja varmistettava, että organisaatiossa vallitsee yhtenäinen ja halutunlainen eettinen kulttuuri yhteisön kaikilla tasoilla. Varmistus voidaan toteuttaa kahdella tapaa: suoritetaan eettisen kulttuurin arviointi osana muita tarkastuksia tai sen arviointi omana tarkastuksena.

Eettisen kulttuurin arviointi osana muita tarkastuksia

Yleisin tapa lienee eettisen kulttuurin arviointi osana muita tarkastuksia. Tällöin sisäinen tarkastus tekee esimerkiksi syy-seuraus -analyysiä erilaisista toimintamalleista ja tapahtumista vetäen niistä johtopäätöksiä.

Tarkoituksena on päästä käyttäytymismallien synty lähteille, tunnistaa väärin toimintatapoihin johtavat perusteet sekä koota eri tarkastuksista johtopäätökset evidenssiksi koko organisaation tai sen osien eettisestä kulttuurista etiikan eri osa-alueilla.

Meitä on opetettu tekemään johtopäätöksiä kovasta datasta ja selvästä evidenssistä sekä arvioimaan kontrollien toimivuutta. Eettisen kulttuurin arviointi on kuitenkin usein erityisen vaikeaa, koska kovaa dataa tai selvää evidenssiä ei ole saatavilla tai se on heikkoa. Tarkastaja joutuukin tällaisissa tilanteissa laittamaan peliin kokemukseensa ja ihmistuntemuksensa ja yhdistämään omat tuntemuksensa käsillä olevaan tarkastusevidenssiin.

Useissa ammatin tilaa arvioivissa tutkimuksissa tarkastajien kommunikointitaidoilta odotetaan paljon. Yhteisön eettistä tilaa arvioitaessa viestintätaitojen merkitys vielä korostuu. Toimitusjohtajat ja hallitusten jäsenet on pystyttävä vakuuttamaan jopa tarkastajan subjektiivisen päättelyn osalta. Sitä todennäköisesti joutuu käyttämään eettisen kulttuurin arvioinnissa ja siihen liittyvien johtopäätösten tekemisessä.

Eettisen kulttuurin arviointi erillisenä tarkastuksena

Toinen, vähemmän käytetty tapa on eettisen kulttuurin arviointi erillisenä tarkastuksena. Käytännössä se on yksittäisten henkilöiden toimintamallien arviointia ja niiden käyttämistä näyttönä olettaen, että ne edustavat organisaation eettistä kulttuuria. "Otannan" määrittäminen koetaan tässä yleensä vaikeaksi sekä yksittäisten toimintojen sisältä että toimintojen lukumäärän osalta.

Jos koko organisaation eettisestä kulttuurista halutaan saada kuva, olisi myös kaikki toiminnot arvioitava kaikilla tasoilla. Eettiseen kulttuuriin voidaan vaikuttaa esimerkiksi tavoitteiden määrittämisellä ja palkitsemismenetelyillä, mutta niiden toteutuksen arviointi ei riitä. Arviointi pitäisi aloittaa jo suun-

nittelun ja periaatteiden tasolta siitä näkökulmasta, onko tavoitteet asetettu ja palkitsemismenettelyt rakennettu organisaation arvojen ja eettisten ohjeiden mukaisesti.

Olemassa olevien tarkastussuunnitelmien laajentaminen eettisiin kysymyksiin onnistunee tiettyyn pisteeseen saakka, mutta rajat tulevat aikanaan vastaan jo valmiiksi tiukkojen ohjelmien ja aikataulujen venyttämisesäkin. Saataakin olla perusteltua arvioida, että erilliset eettiset tarkastukset tulevat väistämättä ajankohtaisiksi jossain vaiheessa, sikäli kun tähän asiaan halutaan paneutua.

Arvioinnin haasteita

Syy-seuraus -analyysin toteuttaminen on haasteellista joskus kovastakin evidenssistä, mutta eettisen kulttuurin arvioinnin kyseessä ollessa vaikeuseroin kasvaa entisestään. Ihmisten toimintamallien ja niihin liittyvien perustelujen tutkiminen voi joissain tapauksissa lähestyä käyttäytymistieteitä, minkä osajia sisäisen tarkastuksen tiimeistä harvemmin löytyy. Tähän liittyy myös evidenssin laajuuden määrittämisen vaikeus: otantaa pitäisi olla riittävästi, jotta saadaan erilaisen argumentoinnin kestävä näyttö katsomatta siihen, onko tulos positiivinen tai negatiivinen kriteeriin nähden.

Kovaan dataan tukeutuvien yksittäisten havaintojen käsittely on tarkastajan tyyppillinen toimintamalli. Painee sen muuttamiseksi kasvavat eettisten asioiden arvioinnin yhteydessä ja tarkastajan on siirryttävä yksittäisistä havainnoista kokonaisuuksiin. Useita erityyppisiä havaintoja on osattava yhdistellä ja tarkastaja joutuukin käyttämään kiistämättömän evidenssin lisäksi omia tuntemuksiaan johtopäätöstenä tukena. Tämä on asia, jota on opiskeltava, mutta riittävän kokenut tarkastaja kykenee siihen.

Kyselytutkimukseen pohjautuvat analyysityökalut

Toimintatapojen analysointiin on saatavana kyselytutkimuksiin pohjautuvia

analyysityökaluja, mutta parhaimmillaan ne antavat vain epäsuoraa indikaatiota siitä, kuinka ihmiset eri tilanteissa toimisivat.

Kyselyjen tulokset saattavat vääristyä myös sen vuoksi, että ihmisillä on taipumus vastata kuten heidän odotetaan vastaavan eikä siten kuin he tosiasiallisesti käyttäytyvät. Harvalla organisaatiolla on kyselytutkimusten laatimiseen ja analysointiin omia resursseja, mutta hyvä palveluntuottaja voi auttaa. Oikein analysoituna kyselytutkimukset voivat hyvinkin antaa tukea muun tarkastusevidenssin lisäksi eettisen kulttuurin arvioinnissa.

Raportointi eettisestä kulttuurista

Eettisestä kulttuurista raportointi on vaikeaa. Yhteisön eettistä tilaa koskevien ongelmien kirjallinen raportointi kohdistuu helposti henkilöihin tai yksittäisiin osastoihin, vaikka kyseessä onkin näyttö organisaation eettisen kulttuurin toimivuudesta.

Eräänä vaihtoehtona onkin aloittaa raportointi eettisen kulttuurin arvioinnista suullisena. Ihmiset ottavat kehittävänsäkin suullisen palautteen helpommin vastaan kokematta sitä yhtä henkilökohtaisena kuin raportoitaessa kirjallisesti.

Oman haasteensa eettisen kulttuurin arviointiin tuo se, että myös sisäinen tarkastus on itse osa organisaation eettistä kulttuuria. Sisäisen tarkastajan on itse tiedostettava asia ja pystyttävä ottamaan edustamaansa toimintoon etäisyyttä voidakseen arvioida tarvittaessa myös sisäisen tarkastuksen eettistä kulttuuria osana koko organisaatiota.

Eettisten ongelmien käsittely

Sisäiset tarkastajat ry:n Eettisten asioiden toimikunnan äskettäin julkaisemassa muistiossa käsitellään sisäisen tarkastuksen roolia eettisten periaatteiden jalkauttamisessa ja tässä yhteydessä esille tulevien ongelmien käsittelemisessä. Koko prosessin kannalta on olennaista, että organisaation eettistä kulttuuria on käsitelty, eettiset periaat-

teet on kirjattu ja tehty tiettäväksi kaikille yhteisön jäsenille.

Selvät kavallukset ja vastaavat tapaukset ovat suhteellisen helppoja käsitellä, mutta esimerkiksi lahjonnan antamisen tai vastaanottamisen kyseessä olleessa voidaan liikkua kovin harmailla vesillä, jos periaatteet eivät ole selvillä. Periaatteiden noudattamista tulee valvoa, kun ne määritetty. Etenkin, jos maan tai toimialan tapa on ristiriidassa määriteltyjen periaatteiden kanssa, ei muutosta tapahdu ellei sen välttämättömyyttä tehdä organisaatiolle selväksi.

Keskeiset toiminnot väärinkäytösten käsittelyn näkökulmasta

Organisaation toiminnot voidaan jakaa kolmeen osaan väärinkäytösten käsittelyn näkökulmasta: liiketoimintaprosessit, päätöksenteko ja tukitoiminnot. Näiden toimintojen rooli esille tulleiden tapausten käsittelyssä on määriteltävä.

Määriteltäviin asioihin sisältyvät mm. ilmoitusmenettelyt, selvitysprosessia johtava taho, miten erityyppisistä esille tulevista asioista viestitään ja kuinka varmistetaan, että kaikki toimet tapahtuvat lainsäädännön mukaan. Merkittävät ja yhteiskunnan kannalta mielenkiintoa herättävät väärinkäytökset voivat edellyttää kriisiviestintän aloittamista.

Sisäisen tarkastuksen keskeisin rooli on arvioida tapahtunutta ja tehdä johdolle suosituksia jatkotoimista. Merkittävissä väärinkäytöstapauksissa kannattaa hyödyntää väärinkäytöstutkintaan erikoistuneiden asiantuntijoiden apua. □

Kari Storckovius toimii BDO Oy:ssä johtavana konsulttina. Hän on Sisäiset tarkastajat ry:n hallituksen jäsen ja eettisen toimikunnan puheenjohtaja.

BALANSSI

**Ilmoita 27.10.2014
ilmestyvässä
Balanssi-lehdessä!**

Kysy tarjouksista ja
toistoalennuksista osoitteessa:
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme
www.balanssilehti.fi
löydät päivitettyä tietoa Balanssi-
lehdessä ja ilmoittelusta.

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

Tehokas pk-yrityksen tilintarkastus

Internet mahdollistaa korkealaatuisen, luotettavan ja tehokkaan tilintarkastuksen pk-yrityksessä. Se ei kuitenkaan korvaa tilintarkastajan ja yrittäjän välistä kanssakäymistä.

PAULI VAHTERA

SUOMESSA kirjanpitolakia muutettiin vuonna 1997 siten, että suomalaisen yrityksen sähköinen taloushallinto voidaan järjestää internetissä ilman papereita missä tahansa maailman kolkassa. Sähköiset tositteettomat tilioitteet tulivat käyttöön vuonna 1992 ja ensimmäinen verkkolasku lähetettiin vuonna 1999.

Taloushallinto netissä valtaa markkinat

Sitä ennen sähköistä laskutusta oli Suomessa käytetty EDI-palveluina 30 vuoden ajan. Suomi oli sähköisen taloushallinnon ja maksuliikenteen edelläkävijämaa koko maailmassa. Ensimmäiset täysin internetissä pidettävät kirjanpidot tulivat Suomeen vuonna 2001.

Tänään yrityksen johto ja henkilökunta, kirjanpidosta vastaava tilitoimisto ja yrityksen tilintarkastaja voivat käyttää samaa kirjanpitojärjestelmää 24/7 ympäri vuoden missä tahansa. Myynti- ja ostolaskut ovat enenevässä määrin verkkolaskuja. Maksuliiken-

ne on automatisoitu ja integroitu automatisoiduksi osaksi kirjanpitoa.

Tiliote tositteena integroi pankki-palvelujen lisäksi yritysten maksuliikenteen, kirjanpidon ja reskontrat. Samoin palkanlaskenta on tullut osaksi nettikirjanpitoa ja maksuja. Myös kaikki vero- ja muut viranomaisilmoitukset voidaan laatia, lähettää ja maksaa osana automatisoitua kirjanpitoa. Myynti- ja ostoreskontrien tilanne nähdään ajan tasalla joka päivä.

Yrityksen ja sen sidosryhmien tiedot helposti saatavilla

Eikä siinä vielä kaikki. Netistä saadaan sekä ajan tasalla olevat että historiatiedot asiakkaista ja tavarantoimittajista, kauppakisteristä ja tilaajavastuurekisteristä. Asiakkaiden luottotiedot ja kuuluminen ennakkoperintärekkisteriin voidaan tarkistaa netistä.

Sidosryhmien taustat voidaan nähdä erilaisista palveluista ja netin uutisvirroista. Järjestelmät tulevat jatkossa tekemään myös tulevaisuuden kassavir-

talaskelmat lähiviikkojen tarkkuudella ja kuukausiksi etukäteen.

Yksittäisen tiedon tai säännöksen sisällön voi tarkistaa parissa minuutissa netistä nopeammin kuin saman tiedon saisi soittamalla viranomaisille tai omille yhteistyökumppaneille (juristeille, tilitoimistoon tai tilintarkastajalle).

Yrittäjän ja kirjanpitäjän henkilökohtainen tuntemus tärkeintä

Pk-yrityksen tarkastus aloitetaan suhteellisuuden ja olennaisuuden selvittämisellä. Sen kokenut tarkastaja näkee yhdellä silmäyksellä taseesta ja tuloslaskelmasta. Tilintarkastusta voidaan yksinkertaistaa olennaisesti, jos velkoja ei tavanomaisten ostovelkojen lisäksi ole.

Pk-yrityksen tarkastuksessa tärkeintä on tuntea yrittäjä(t) henkilökohtaisesti. Näin luodaan luottamus yrittäjän ja tilintarkastajan välille. Luottamuksen myötä yrittäjä kertoo omista ja perheensä talous- ja veroasioista enemmän. Hän tuo henkilökohtaisen verotuspää-

KUVA: MYPHOTO/STOCK

töksensä tilintarkastajalle. (Tuhannet yrittäjät eivät ole koskaan nähneet tilintarkastajaansa, joten tapaamisvelvollisuus pitäisi mielestäni sisällyttää alan ammattistandardeihin)

Tilintarkastuksen kannalta oleellista on tuntea myös kirjanpitoa pitävä henkilö ja hänen tilitoimistonsa. Ei riitä, että tietää tilitoimiston hyödyntä-

vän laadukkaasti tietojärjestelmiä. Tämän lisäksi tärkeää on asiakkaasta vastuullisen kirjanpitäjän osaaminen ja intohimo työhön.

Tehokkuuden saavuttaminen vaatii aikaa

Kolmas kivijalka on yrityksen tuntemus. Ensimmäisenä tarkastusvuote-

na on mahdotonta tehdä hyvää tilintarkastusta, koska pienenkään yrityksen asioita ei kukaan pysty kattavasti näkemään ensimmäisen vuoden aikana. Useimmiten ”vähemmän hyvä” tilintarkastus riittää, koska olennaiset virheet ovat kuitenkin melko harvinaisia tilinpäätöksissä. Onneakin voidaan tarvita: tilinpäätöksen virheet voi

yleensä korjata myöhemmin vuosina ilman, että suurta vahinkoa tulee millenkään osapuolelle.

Kolmantena tarkastusvuotena tarkastus muuttuu tehokkaaksi ja luotettavaksi. Pienen yrityksen kattavaan tarkastamiseen ja yrittäjän tapaamiseen voi mennä aikaa vain kaksi-kolme tuntia.

Nettitaloushallinnon avointen myynti- ja ostolaskujen tarkastus vie muutaman minuutin. Siinä ajassa näkee, onko päättyneen tilikauden laskuja vielä maksamatta tarkastushetkellä. Erilliseen tarkastukseen voidaan poimia ne laskut, jotka on merkitty maksetuiksi muutoin kuin automaattisesti tiliotietojen avulla.

Yrittäjäperheen yhtiöstä saamat rahat voidaan tarkastaa ottamalla luettelo palkoista sekä matka- ja kululaskuista nimien perusteella. Poiminta laskee valmiiksi väli- ja kokonaissummat. Verolitusperusteista voidaan tehdä selvitys käytäessä yrittäjän kanssa tilinpäätöstä läpi. Samalla voidaan tarkastaa ne tositteet, jotka eivät ole sähköisenä nettitalvelussa.

Koko pääkirja sähköisesti luettavissa

Pienen yrityksen koko pääkirja voidaan lukea sähköisesti. Pääkirjan yksittäiset tapahtumat voidaan tarkastaa porautamalla tase-erästä pääkirjatieleihin, niiden vienteihin ja pääkirjaviennistä alkuperäiseen tositteseen.

Pääkirjasta voidaan tehdä poimintoja pääkirjatilin, päivämäärävalin, nimen ja vientiselitteen tai sen osan avulla. Pääkirjan voi tehdä vain tietyn raha-

määrän ylittäneistä vienneistä. Tällaista tarkkuutta ei millään pistokoetarkastuksella voi koskaan saavuttaa.

Nettitalvelun ilmoitusosiosta voidaan nähdä kaikki tehdyt kausiveroilmoitukset, eläkeilmoitukset ja vuosi-ilmoitukset ja niiden käsittelyajat sekunnilleen.

Kaikki netissä tehdyt näytöt ja tulosteet voidaan tallettaa pdf-muodossa, mikä mahdollistaa arkistoidun tiedon selaamisen teksteinä etsi-komennoilla jatkossa. Asiakkaan netissä olevien tietojen arkistointi erikseen ei olisi tarpeellista lainkaan.

Netti ei korvaa henkilökohtaista kanssakäymistä

Tänä vuonna olen analysoinut yrityksen tilinpäätöstietoja netissä 12 vuoden ajalta. Ei tarvita mappeja, ei arkistokellareita, ei vanhojen asiakirjojen selaamista. Tarkastaja voi etsiä samanlaiset tiedot netistä koko nettitalvelun käytön ajalta saman tien, mikäli tilintarkastuksessa tulee epäily yksittäisen tiedon osalta. Myös silloin, kun tilitoimisto ja yrittäjät ovat vaihtuneet.

Netti ei koskaan korvaa henkilökohtaisia tapaamisia yrittäjien ja yritysjohtajien kanssa. Netistä saadaan tiedot nopeasti ja luotettavasti, mutta niiden merkityksen voi arvioida vasta tapaamalla yrittäjän ja näkemällä yrityksen toimintaympäristön.

Asiakkaan arkistot

Netissä olevan kirjanpidon tietoja ei voida muuttaa jälkiä jättämättä. Ilman oikeuksia tietojen päivittämiseen muutoksia ei pääse tekemään lainkaan. Ulkoisia tietoja kuten tilioitteita ei voida muuttaa mitenkään.

Kun pankkitilin pääkirjanpidon saldo täsmää tilikauden viimeisen tiliotteen saldon kanssa, voidaan todeta monet tärkeät tarkastuskohteet maksutapahtumien osalta oikein käsitellyiksi. Oikein käsiteltyjä ovat pankkitilin tapahtumat, myynti- ja ostoireskontran saldot, käteisen rahan siirrot pankkitilille/tililtä, korttitilitykset ja verojen maksut. Yhtiön saamat vakuutusmaksupa-

lautukset ja muut poikkeukselliset tulot on käsitelty oikein.

Uusia mahdollisuuksia kirjanpidon vääristelyn havaitsemiseksi

Se, mitä internet ei voi tietää, on yrittäjän tai pankkitilin hoitajan suhmuroidit yrityksen rahoilla. Mutta ei tällainen suhmuroidit kirjanpidosta muutoinkaan löydy, vaikka kääntäisi kaikki tositteet kahteen kertaan ja tarkistaisi ne molemmin puolin. Kirjanpito ei voi tietää pimeistä myyntituloista eikä pääkirjaa lukemalla paljastu henkilökohtaisten kulujen maksutukset yrityksen rahoilla.

Nettikirjanpito antaa uusia mahdollisuuksia suhmuroiditien havaitsemiseen. Esimerkiksi ostot voidaan luokitella ostojen mukaan (toimittajittain) suuruusjärjestykseen. Tilioitteisiin merkitään pankkitilin haltijan nimi pankin rekistereistä, mikä mahdollistaa maksun todellisen saajan selvittämisen. Ostolaskujen nimen mukaan voidaan googlata toimittajan tiedot niin kaupparekisteristä, YTJ-rekisteristä kuin toimittajan omilta nettisivuilta.

Kaikista mapeista ei kuitenkaan päästä eroon. Verkkolaskuja käytetään entistä enemmän ja monet ovat arkistoineet ostolaskut ja käteiskuitit kuvina nettiin. Pienessä yrityksessä paperiaineiston määrä joka tapauksessa on vähäinen ja sen selaa nopeasti samalla, kun tapaa yrittäjän henkilökohtaisesti.

Toistakymmentä vuotta sitten selvitin mahdollisuuksia välittää kaikki luotokorttitapahtumat verkkolaskujen tapaan ja siirtää kassakonetietoja pilvesä olevaan kirjanpitoon kassakoneen lähettäessä luotto- ja maksukorttitapahtumia eteenpäin.

Paraskaan tietotekniikka ei voi estää kuitittua käteisellä rahalla tehtävää kauppaa. Ei sitä estä myöskään nykyinen vaatimus kysyä ”haluatteko kuitin”. Rikollisilla yrittäjillä on omat sääntönsä eikä heitä saada kuriin millään lainsäädännöllä.

Tosirikollisten määrä on kuitenkin vähäinen. Talousrikollisuudesta pu-

hutaan liioitellen sen määrää. Yhteiskunnan kannalta paljon suurempi ongelma on julkisen rahan tuhlaaminen, vaikka se kuinka tapahtuu laillisuuden nimissä.

Huomiota taseen varojen ja velkojen määrään

Pk-yrityksen tilintarkastuksessa tärkeimpänä tehtävänä on varmistaa, että yrityksen ja yrittäjäperheen veroasiat on oikein hoidettu ja verojen määrä ja maksu on optimaalinen. Jos verotus on hyvin ja riskittömästi hoidettu, on myös tilinpäätös oikein laadittu.

Tilinpäätöksen tarkastuksessa tulee varmistaa, että varat ovat todelliset ja ettei niiden arvo ole liian korkea. Tilintarkastajan on varmistettava taseen varojen ja velkojen määrän oikeellisuus. Nettitalvelut eivät osaa automaattisesti kirjata siirtosaamisia, lomapalkkavelkaa eikä korkojen siirtovelkaa. Oma pääoma on oikein, kun varat ja velat ovat oikein kirjattu.

Ensimmäiseksi tulisikin varmistaa, että kaikki tapahtumat on käsitelty eikä tilikaudella ole keskeneräisiä tapahtumia. Tilikauden kirjanpidosta voi puuttua paperilla tulleita ostolaskuja. Jaksotusten oikeellisuuden voi varmistaa kulu-tilikauden maksutapahtumia tarkastamalla, tekemällä hakuja säännöllisten maksujen nimen mukaan sekä selaamalla uuden tilikauden ostolaskuja.

Tilinpäätöksen jaksotukset onkin helppo tarkastaa. Valitaan osto- ja myyntilaskut uuden tilikauden kahdelta ensimmäiseltä viikolta/kuukaudelta, lajitellaan ne suuruusjärjestykseen ja katsotaan laskuilla suurimpien toimitusajat. Luottotappiot voidaan tarkastaa katsomalla tarkastushetkellä avoimet myyntilaskut ja niiden iät.

Taseen aktivointien asianmukaisuuden varmistaminen

Verotuksen kannalta on mielekästä kirjata tarkastushetkellä puoli vuotta vanhat ja edelleen avoimet laskut luottotappioiksi, mikäli maksuista ei ole täyttä varmuutta. Samalla tilinpäätös tulee laadituksi varovaisuuden periaatteella.

Tulostamalla näytölle käyttöomaisuustilien tapahtumat tilikauden aikana voidaan varmistaa, ettei taseeseen ole aktivoitu hyödykkeitä, jotka olisi voitu kirjata kuluksi. Edustuskulujen pääkirjanäytöllä voidaan varmistaa, että tilille kirjatut menot ovat edustuskuluja eivätkä markkinointi- tai neuvottelukuluja.

Arvonlisäverovähennysten oikeellisuus voidaan varmistaa lajittelemalla pääkirjan tapahtumat arvonlisäveroprosentin mukaan tai poimimalla viennit arvonlisäverokannan mukaan.

Vaihto-omaisuuden tarkastus

Vaihto-omaisuuden tarkastuksessa internet ei ole yhtä tehokas kuin tilinpäätöksen muiden erien tarkastuksessa. Tärkeintä on varmistaa, ettei varaston arvo ole liian korkea. Suositeltavinta on varaston arvostaminen niin alhaiseksi kuin arvostusmenetelmät mahdollistavat.

Pk-yrityksissä varastoja ei aina välttämättä ole. Erilaiset huolto-, varaosa- ja tarvikkevarastot voidaan jättää kokonaan inventoimatta tai merkitä ne tilinpäätöksen alhaiseen kiinteään arvoon. Nettikirjanpidosta voidaan laskea myyntikatteen määrää ja siten arvioida tilinpäätöksen oikeellisuutta.

Valokuvaus

Yrityksen tietyt asiakirjat tulevat aina olemaan paperilla: täydelliseen paperitomuuteen ei kannata edes pyrkiä. Tällaiset asiakirjat on kätevinä valokuvata digikameralla, jos ne katsotaan tarkastuksen kannalta tarpeellisiksi. Valokuvaus on tehokasta ja nopeaa verrattuna tositteiden valokopioimiseen. Kamerat tekevät automaattisesti kuvaan päiväys- ja kellonaikamerkin.

Tarkastuksen alkaessa ensimmäiseksi valokuvaksi kannattaa laittaa yrityksen logo- ja nimitiedot, mikä helpottaa tietokonenäytöllä olevien eri yritysten aineistojen erottamista. Kun tilintarkastajan kalenteri tehdään huolellisesti, voidaan kuvattu materiaali löytää vaivattomasti tuhansienkin kuvien joukosta aikaleiman avulla ilman, että kuvia arkistoidaan yhtiöittäin eri kansioi-

hin. Tehokkuuden arvioinnissa on huomioitava, että vanhaa asiakirja-aineistoa tarvitaan vain marginaalisesti yksittäisissä tapauksissa.

Nettikaupoista saa ostaa parilla eurolla ohjelmia, jotka tekevät puhelimen kameralla otetuista kuvista pdf-tiedostoja niille, jotka eivät halua valokuvia tarkastajan arkistoon.

Kuvakaappaukset

Tietokonenäytöltä voidaan tehdä nettikirjanpidon tarkastusta koskevia kuvakaappauksia osoittamaan tehdyn tarkastuksen havainnot. Kuvakaappaukset voidaan kerätä tiedostoihin, joihin lyhyesti kirjoitetaan havainto, jos se ei itsestään kuvasta selviä.

Tehdyt haut voidaan tallentaa omiksi tiedostoikseen, joita voidaan täydentää omilla tarkastushavainnoilla. Näin voidaan dokumentoida niin verotilin tapahtumat kuin tarkastushetkellä avoimet myyntisaamiset. Minkä tahansa asiakkaan arkistoidut tapahtumat löytyvät yhdestä ja samasta tietokannasta, kun tiedostot nimetään menetelmällä ”asiakkaan nimi-asia-pvm”.

Tilintarkastajalle voidaan antaa oikeus tehdä omia merkintöjä netissä toimivaan taloushallinnon järjestelmään kunkin liiketapahtuman kohdalle. Lisäksi tarkastajalle voidaan antaa muistiinpano-oikeudet. Merkintä sisältää tarkastajan käyttäjätunnuksen ja merkinnän teko-/muutosleimat. Nämä merkinnät voidaan kerätä yhdeksi dokumentiksi laaduntarkastusta varten.

Tietokonemaailmassa voi tapahtua mitä tahansa. Siksi tilintarkastajan tulee säilyttää kaikki tiedostot vuosittain uusittavilla ulkoisilla varmistuslevyillä, joita tehdään vähintään kahtena kappaletena. Itse teen kolmet varmistukset. □

KHT **Pauli Vahtera** on kehittänyt tilioite tosittena järjestelmän ja osallistunut kirjanpitolain menetelmäsäännösten ja viranomaisohjeiden kirjoittamiseen vuonna 1997.

Ulkoistettujen palvelujen varmennus ja raportointi

MIKKO KINNANEN

ISAE 3402 -standardin mukainen varmennusraportti on globaalisti tunnettu tapa varmentaa palveluyhteisön tuotantoprosessit. Raportti antaa läpinäkyvän kuvan palvelutuotannon prosesseista.

TILINTARKASTUS-LEHDEN numerossa 6/2012 ilmestyneessä artikkelissa käsiteltiin kansainvälisen tilintarkastusstandardi ISAE 3402:n soveltamista tilintarkastuksessa ja palveluntarjoajien varmennusraporttien tuottamisessa huomioitavia asioita. Tässä artikkelissa standardin soveltamista ja toimeksiannon vaiheita havainnollistetaan konkreettisella case-esimerkillä.

Palveluntarjoajan virheillä vaikutusta tilintarkastaja toimintaan

Yritykset ulkoistavat enenevässä määrin ulkopuolisille palveluntarjoajille (palveluyhteisöille) liiketoimintansa tukifunktioita kuten taloushallintoa ja tietojärjestelmien ylläpitoa sekä sovelluskehitystä. Teknologiakehitys mahdollistaa sen, että hyvin liiketoimintakriittisiäkin järjestelmiä ja sovelluksia voidaan käyttää internetin välityksellä esimerkiksi pilvipalveluna.

Yhteistä em. ulkoistetuille palveluille on se, että palveluita käytävällä taholla (käyttäjyhteisö) ei ole enää täyttä kontrollia palvelun tuotantoprosesseista eikä tämän seurauksena myöskään tiedon oikeellisuudesta, luottamuksellisuudesta tai tietosuojasta. Palveluyhteisöstä aiheutuvien virheiden tai laiminlyöntien seuraukset esimerkiksi tilinpäätösinformaation oikeellisuudessa tai tietoturvan hallinnassa vaikuttavat kuitenkin haitallisesti sekä käyttäjäh-

KUVA: iMphorstock

ISAE 3402 Tyypin 2 raportti palvelutuotannon prosesseista

SEURAAVASSA case-esimerkissä käydään läpi ISAE 3402:n mukaista Tyypin 2 raporttia, joka on tehty tilitoimistopalveluja tarjoavan voimakkaasti kasvavan yhtiön toiminnasta ja prosesseista.

Voimakkaasti viime vuosina kotimaassa kasvanut konserni tuottaa taloushallinnon palveluita kaiken kokoisille asiakkaille. Kasvun seurauksena myös yhdenmukaisten palvelutuotannon prosessien merkitys on korostunut. Toiminnan kasvaessa edelleen palvelutuotannon prosesseja haluttiin kehittää määrämuotoisempaan suuntaan. Yhtiössä käynnistettiin kehityshanke, jonka tavoitteena oli:

- palvelutuotannon prosessien kuvaaminen ja dokumentointi
- prosesseihin ja tukitoimintoihin liittyvien riskien arviointi
- kehittämistoimenpiteiden ja kontrollien suunnittelu ja toteuttaminen
- liiketoimintaprosessien tehostaminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen sekä
- palvelutuotannon prosessien varmentaminen riippumattoman kolmannen osapuolen toimesta.

Kehityshankkeen alussa tavoitteeksi asetettiin suoraan ISAE 3402 Tyypin 2 raportin tuottaminen, sillä yhtiön keskeisistä prosesseista, valvontaympäristöstä ja sen toiminnan tehokkuudesta haluttiin antaa mahdollisimman yksityiskohtainen ja läpinäkyvä kuva sekä käyttäjäyhteisöille että heidän tilintarkastajilleen.

teisön että välillisesti myös tilintarkastajan toimintaedellytyksiin.

Standardi ei aseta konkreettisia vaatimuksia

ISAE 3402 -standardi (International Standard for Assurance Engagements) on palveluyhteisöjentoiminnan varmentamiseen tarkoitettu kansainväli-

nen tilintarkastusstandardi, joka määrittelee menetelmän palveluyhteisöjen tuottamien palveluiden ja sisäisen valvontaympäristön varmentamiseen. Standardia on sovellettu 15.6.2011 lähtien ja se nojaa vuonna 2007 käyttöön otettuun ISAE 3000- standardiin, joka asettaa vaatimuksia varmennustoimelmsiantojen hyväksymiseen, suunnit-

Kehityshankkeen alussa yhtiössä käytiin läpi keskeiset tuotantoprosessinsa, jotka kuvattiin ja dokumentoitiin yksityiskohtaisesti. Tämä mahdollisti tuotantoprosessien kokonaisvaltaisen kehittämisen sekä eri toimintojen välisten riippuvuuksien tarkemman analysoinnin.

Prosessien läpikäynnin ja kuvaamisen jälkeen analysoitiin kuhunkin prosessiin liittyvät riskipisteet ja määriteltiin näihin liittyvät valvontamenetelmät. Kuvaamisen kannalta haasteelliseksi kokonaisuudeksi muodostui etenkin tietojärjestelmäympäristö, sillä pääosin tuotantoprosessit nojautuvat toimivaan ja hallittuun tietojärjestelmä-/sovellusympäristöön.

Lopputuloksena ISAE 3402 Tyypin 2 raportti

Kehityshankkeen lopputuloksena yhtiön keskeisistä palvelutuotannon prosesseista oli tuotettu ISAE 3402 Tyypin 2 raportti, joka kattoi seuraavat palvelutuotannon ja tukiyksiköiden prosessit ja niiden valvontamenetelmät:

- kirjanpito
- palkanlaskenta
- kirjanpidon tuki
- automaattiset prosessit
- yleiset tietojärjestelmä- ja ohjelmistokehitysprosessit sekä
- tietoturva.

Oleellista ohjelman onnistuneessa läpiviennissä oli yhtiön johdon vahva tuki. Toisena onnistumisen kulmakivenä oli yrityksen prosessien omistajien ja asiantuntijoiden sitoutuminen prosessien kehittämiseen ja kehityshankkeen läpivientiin.

teluun, evidenssin hankintaan ja dokumentointiin.

Toisin kuin muut standardit (esim. ISO tai PCI-DSS), ISAE standardi ei aseta konkreettisia vaatimuksia (kriteeristöä) palveluyhteisön tuotantoprosessin valvontaympäristölle. Varmennusraporttia varten palveluyhteisön tulee kuvata palvelutuotannon prosessit ja

niiden hallintaan käytettävät valvontamenetelmät (kontrollit) riittävän yksityiskohtaisesti sellaisina kuin ne ovat käytössä.

Lisäksi valvontamenetelmien tulee olla todennettavissa tarkastushetkellä tai valitulla tarkasteluajanjaksolla riippuen siitä onko kyseessä tyypin 1 vai 2 varmennusraportti. Palveluyhteisön käyttämän valvontaympäristön asianmukaisuudesta ja tehokkuuden arvioinnista vastaa auktorisoitu tilintarkastaja.

Varmennusraportti

Tarkastuksen lopputuloksena syntyy yksityiskohtainen varmennusraportti, joka sisältää:

- auktorisoidun tilintarkastajan lausunnon valvontaympäristön toiminnasta
- palveluyhteisön johdon vakuutuksen
- palveluyhteisön prosessien, riskienhallintamenetelmien, tavoitetilan (kontrollitavoitteet) ja kontrollien kuvaukset
- yksityiskohtaiset kontrollikuvaukset ja tarkastustulokset sekä

- muuta palveluyhtiön tai tarkastuskohteen kannalta oleellista informaatiota (esim. liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmien kuvaukset).

ISAE 3402 -varmennusstandardin yksityiskohdat on tarkemmin kuvattu Tilintarkastus-lehden numerossa 6/2012.

ISAE-raportit nyt ja tulevaisuudessa

Palvelujen ja järjestelmien ulkoistusten sekä pilvipalveluiden yleistymisen myötä on selkeästi nähtävissä, että myös käyttäjäyhteisöt ovat entistä kiinnostuneempia palveluntarjoajan toiminnan tarkastamisesta ja varmentamisesta. Viime aikoina mediasa paljon huomiota saaneet tietomurrot ja tietovuodot ovat osaltaan herättäneet yritykset havaitsemaan puutteita ongelmatilanteiden havainnoinnissa, mikä on ollut omiaan lisäämään palveluyhteisöjen kiinnostusta määrämutoisten prosessien kehittämiseen ja prosessien varmentamiseen tai sertifiointiin.

Suomessa tilintarkastajat ovat vasta viime aikoina aktivoituneet käyttämään palveluorganisaatioiden varmen-

nuslausuntoja tilintarkastuksen tukena. Vaikka ISAE-raporttien käyttämiseen on havahduttu hieman jälkijunassa, kasvaa raporttien määrä todennäköisesti lähivuosina.

Käsitykseni mukaan valtaosa Suomessa toimivista suuremmista tilitoimistoista ja keskeisistä IT-palveluntarjoajista on jo tuottanut ISAE-raportin tai ainakin aloittanut varmennusraportin tuottamiseen tähtäävän kehityshankkeen valmistelun.

ISAE varmennusraportti on globaalisti tunnettu määrämutoinen tapa varmentaa minkä tahansa palveluyhteisön tuotantoprosessit ja niiden hallinnoitiin käytettävät kontrollit. Lisäksi varmennusraportti antaa hyvin läpinäkyvän kuvan palvelutuotannon prosesseista. □

KTM, Ins, **Mikko Kinnanen** vastaa IT-varmennuspalveluista KPMG Oy:ssä.

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

ILMESTYMISSAJAT VUONNA 2014

5/2014 27.10.2014

6/2014 19.12.2014

www.balanssilehti.fi

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

KHT-YHDISTYKSEN JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

kht@kht.fi

anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

Kestotilaus alkaen _____

Kestotilaus vuonna 2014 on 125,00 euroa (sis. alv 10 %).
Tilaus sisältää kuusi numeroa.

NIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2014 ALLEKIRJOITUS

BALANSSI Fredrikinkatu 61 A, 4. krs, 00100 Helsinki • toimitus@balanssilehti.fi, faksi (09) 694 9215, www.balanssilehti.fi

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

Saumatonta yhteistyötä

Visma Services Oy on luotettava kumppani laskennan ja taloudellisen raportoinnin tarpeisiin

- Vankka taloushallinnon kokemus ja osaaminen
- Taloushallinnon asiantuntijapalvelut kotimaisille yrityksille ja kansainvälisille tytäryhtiöille Suomessa
- Sähköiset työkalut ja arkistot, jotka tehostavat ja helpottavat myös tilintarkastajien arkea